Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 150 (13945) | 1975 оной июниин 28, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ЗАЛУУ ХОНИШОДОЙ БҮХЭСОЮЗНА ГУРБАДАХИ СЛЁДТО ХАБААДАГШАДТА

Хүндэтэ нүхэд!

Таанадые түсэбтэ табан жэлэй залуу гвардеецүүдые — социалис мүрысөөнэй түрүүшүүлые, таанадаар дамжуулан оронойнгоо бүхы хонишодые амаршалнаб.

Хүдөө ажахые, илангаяа шухала hалбари болохо хонин ажалые хүгжөөлгэдэ ленинскэ комсомолой, совет залуушуулай ехэ хубитаяа оруулжа байhыень Эхэ оромнай үндэрөөр тэмдэглэнэ.

Һүүлэй үедэ малшадай зэргэнүүд залуу кадрнуудаар нэмээгдээ гээд омогорхон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Дунда hургуулинуудые ба техническэ мэргэжэлэй училищинуудые үсэгэлдэр дүүргэhэн hурагшад партиингаа уряагаар, зүрхэнэйнгөө зоригоор энэ hалбарида хүдэлхэеэ ерэнэ. Казахстанай, Россин Федерациин, Киргизэй, Украинын олон областьнуудаар ба хони үсхэбэрилдэг бусад районуудаар комсомол-залуушуулай оньhожоруулагдаhан бригаданууд, фермэнүүд байгуулагдана. Аха нүхэд-хүмүүжүүлэгшэдэй ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро хүбүүд, басагад хонишоной хүдэлмэриин бүхы нюусые шудалаад, эдэбхи үүсхэлээрээ, эрдэм, мэргэжэлээрээ, ажалша бүхэриг байлгаараа хонишоной эртэ урдын мэргэжэлэй шэнжэ шанарые хубилгана, үүсхэл ехэтэйгээр, шэн габьяатайгаар ажаллан, эдэнэй олонхинь табан жэлэй даабаринуудые болзорhoonь урид дүүргэнэ.

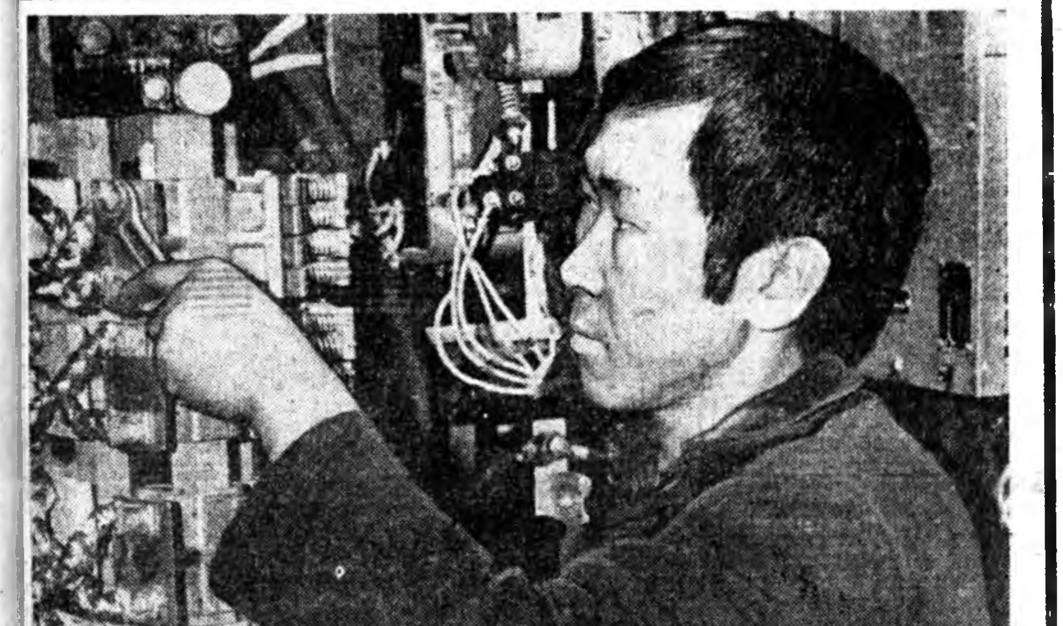
Шэнэ газар элдүүрилгэдэ совет арадай ажалай гайхамшагта баатаршалга гаргаhан, мүнөө хони малайнгаа тоо толгойе 50 миллиондо хүргэхын түлөө тэмсэжэ байhан Казахстанай газар дээрэ следтнай үнгэргэгдэжэ байна. Шэнэ газар ашаглалгадал адли, энэ зорилгые шиидхэлгэдэ комсомолшууд болон залуушуулай эдэбхитэйгээр хабаадажа байhаниинь тон hайн лэ.

Ставрополиин, Семипалатинскын, Мариин, Киргизэй хонишодой дүй дүршэлые зохёохы hайнаар хэрэглэжэ, хони, ямаадай тоо толгойе олошоруулха, эдэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, тэжээлэй бааза бэхижүүлhэнэй ба түрүү технологи нэбтэрүүлhэнэй ашаар энэ hалбариин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ үндэр ехэ шэнэ урэ дүнгүүдые таанадай, фермэнүүдэй бүхы ажалшадай туйлаха байhанда hэжэглэнэгүйбди.

Залуу хонишод, хүдөөгэй бүхы комсомолшууд, залуушуул хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудые саашадань хүгжөөхын түлөө бүри эдэбхитэйгээр тэмсэхэ, Стаханов шэнгеэр, коммунис ёhoop хүдэлхэ байха гээд этигэн найданаб.

Хүндэтэ нүхэд, ажалдаа, hуралсалдаа, комсомолой хүдэлмэридэ, Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ шэнэ амжалтануудые туйлахыетнай, зол жаргалтайгаар ажаhуухыетнай Таанадта хүсэнэб!

Л. БРЕЖНЕВ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Виктор Алганаев ЛВРЗ-гэй локомотив-хабсаралгын цехэй электрослесарь юм. Һаяхан үнгэргэгдэhэн hунгалтын үедэ тэрэ Улаан-Үдын Железнодорожно районой ажалшадай Соведэй депутадаар hунгагдаhан байна.

Олон мянган хүдэлмэришэдтэй заводой түрүүшүүлэй нэгэн болохо Виктор Алганаев юhэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргээд, ерэхэ табан жэлэй даабариин тоосоогоор ажаллажа эхилээ. Тэрэ халаанайнгаа даабарие дунда зэргээр 165—170 процент дүүргэнэ.

Бүтээhэн продукцинь hайн сэгнэлтэтэйгээр тушаагдана. Тэрэнэй продукци hүүлэй жэлнүүдтэ нэгэшье голодоhогүйгөөр техническэ хиналтын таhагта абтана.

Түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Виктор Алганаев коллективэйнгээ ниитын ажалда, спортдо эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэрэ түмэр замай инженернүүдэй Новосибирскын институтда заочноор hуралсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Виктор Алганаев.

В. МУЛЛЕРАЙ фото.

«САГААН АЛТАНАЙ» САГ ЕРЭЭ

Хонин ажалай шухала хүдэлмэриин нэгэн — ноохо хайшалха саг ерэбэ. Бүхэли жэлдэ олон мянган хонишодой хүсөөр ургуулагдаhан ноохо түргэнөөр, hайн шанартайгаар хайшалжа абаха гээшэ мүнөө үедэ эгээн харюусалгатай хэрэг мүн.

Урда жэлнүүдэй дүнгүүдые шэнжэлээд үзэхэдэ, хонидоо hайнаар үбэлжүүлhэн, түрүү дүршэл хэрэглэдэг хонишод, ажахынууд жэл бүри ноохо абаха түсэбөө дүүргэдэг, эрхим шанартай ноохо тушаадаг байха юм. Жэшээнь, 1974 ондо республикамнай гүрэндэ ноохо худалдаха түсэбөө 107,8 процент дүүргээ hэн. Үнэ сэн ехэтэй нарин ноохон тэрэнэй 99,8 процентынь болоо. Республикымнай худалдаhан ноохон килограммай 5,61 түхэригтэ хүрөө. Борьёогой, «Октябрьский» совхозуудай тушааhан ноохон килограммай 6,11—6,53 түхэриг болоо.

Теэд хонидой ноохо хайшалха хүдэлмэридэ урда жэлнүүдтэ ехэ дутагдалнууд ушарагша hэн. Ямаршье бодото шалтагаангүйгөөр энэ хүдэлмэри унжагайрдаг байгаа. Хориин, Хэжэнгын аймагуудай зарим ажахынуудта хонидынь 30—40 үдэртэ хайшалагдажа, ноохониинь нилээд гээгдэгшэ бэлэй. Олохон ажахыда хайшашадай шадабари багагай байhан дээрэhээ ноохон дабхар хиргагдадаг, тиигэжэ оодохон, гурбадахи классай, бутархай ноохон ехэ болошодог муутай.

Мүн ноохо илгаха, тэрэнiие гүрэндэ тушааха хэрэгтэшье дутагдалнууд ушардаг. Эдэ бүгэдэ ноохо худалдадаг ажахынуудта ехэ хохидол ушаруулдаг hэн.

Байгша ондо республикымнай колхоз, совхозууд «сагаан алта» абалгадаа хэр бэлэдхэлтэйгээр орожо байна гээшэб? 1975 ондо республикамнай 53 мянга шахуу центнер ноохо абаха гэхэ гү, али 190 мянга шахуу хонидые хайшалжа, гүрэндөө 71000 центнер (зачетно шэгнүүрээр) худалдаха байна.

Республикымнай хони үсхэбэрилдэг 120 ажахыда 182 хайшалалгын пункт, тэдэнэй 118-ниинь томодхогдоhон пункт, түхеэрэгдээ. Эндэ тодхогдоhон машинка бүхэндэ 288 хонин хүртэнэ. Машинка бүхэнөөр эгээн олон хонид Хориин (431 толгой), Хэжэнгын (397), Сэлэнгын (349 толгой) аймагуудай ажахынуудта хайшалагдаха байна.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай хонидоо бүхыдэнь 12—14 хүдэлмэриин үдэртэ хиргажа дүүргэхэ зорилго табина. Иимэ арга боломжошье бии гээшэ. Тоолоод үзэхэдэ, олонхи ажахынууд ноохо хайшалха хүдэлмэрея түргэнөөр дүүргэхэ аргатай. Ажахынууд хаа хаанагүй энэ хүдэлмэриин түсэб, график табинхай, хайшалалгын пунктын начальнигуудаар зооветеринарна мэргэжэлтэд томилогдонхой. Ноохо илгаха хүнүүд тодорхойлогдожо, тэдэнтэй тусхай семинар үнгэргэгдөө. Ажахы бүхэндэ ноохоной шанар тодорхойлхо лаборатори эмхидхэгдээ.

Бүхы аймагуудта ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй, хайшалалгын пунктнуудай начальнигуудтай, классировщигуудтай хоёр үдэрэй семинар үнгэргэгдэжэ, хонидой ноохо зүбөөр, hайн шанартайгаар хайшалжа абаха тухай hуралсаhан байна.

Энэ жэлдэ хонидые түргэн аргаар хайшалха, залуу хайшашадай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. Олонхи аймагуудта хонидые түрүү аргаар хайшалха 5 үдэрэй семинар болоо. Тэндэ түрүүшүүл дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулhан байха юм.

Хайшалалгын пункт бүхэндэ түрүүшын үдэр тэндэ ажаллаха хүнүүдые гүрэнэй ноохо тушаан абадаг ГОСТ-ын гуримтай, техническэ эрилтэнүүдтэй танилсуулна.

Гүрэндэ hайн шанартай ноохо тушааха хэрэгтэ колхоз, совхозуудта эмхидхэгдэhэн лабораторинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ ушартай. Тэдэнэр сэбэр утаhа гараха процентыень нарин hайнаар тодорхойлхо уялгатай. Байгша ондо олохон ажахынуудта хонишодой ажалай түлөөhые ноохоной сэбэр утаhа гараhанай зэргээр түлэхын тула тэрэнiие отара бүхэнөөр гаргахаар бэлдэжэ байна.

Урда жэлнүүдэй дутагдалнуудые дабтахагүйн тула илгагдаhан ноохо үнгэ зүhөөрнь, классаарнь, шанараарнь хэжэ байха цех, ябталагдаhан ноохо хэхэ склад бэлдэгдэhэн байха зэргэтэй.

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл, Буркоопсоюз хайшалалгын пунктнуудые бүхы хэрэгсэлнүүдээр: хэрэгтэй частьнуудаар, ноохо хэхэ амhартануудаар хангажа, ноохо ябталха прессүүдые заhабарилха уялгатай.

Хони хайшалха пунктнуудай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдые материальна болон моральна талаар урмашуулха гээшэ ехэ удха шанартай. Ноохо hайнаар илгагшадые урмашуулхын тула 200 түхэригэй нэмэлтэ түлбэри тогтоогдонхой. Хэрбээ классировщигой илгаhан ноохые ПОШ фабрикада алгасаань 2 процентhээ ехэ гараагүй hаань, тэдэнэртэ иимэ шан барюулагдаха ушартай.

Колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд али отарын хонидые ямар үдэр хайшалхаб гэhэн график зохёоходоо, ехэ нарин хандаха, ноохоной хэр хөөрэhые харалсаха уялгатай. Хооронгүй, хайшалхаар бэлэн болоогүй ноохотой hүрэгүүдые хайшалалгын пунктда асаржа болохогүй.

Хонидоо түргэнөөр, hайн шанартайгаар хайшалжа, гүрэндэ ноохо худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ гээшэ бүхы хонишодой, хайшалалгын пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, колхоз, совхозуудай бүхы мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөөдэрэй эгээн шухала зорилго болоно.

Б. УЛЗЫТУЕВ, республикын хүдөө ажахын министерствын ахалагша зоотехник.

ҺАРААР УРИДШАЛБА

Табан жэлэй, мүн түгэсхэхы жэлэй түсэбые болзорhoonь урид дүүргэхэ гэhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ амжалта туйлахын түлөө оролдожо байhан түмэр замшад ажалдаа муу бэшэ урэ дүн туйлажа байна. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдэ станциин поезднуудые бүридхэдэг маневрово бригаданууд табан жэлэй түсэбые бүри нёдондо дүүргээ hэн.

Тэдэнэр түгэсхэхы жэлдэ мүн лэ амжалтатайгаар ажаллажа байна. Энэ жэлэй түрүүшын хахадай даабари болзорhoonь нэтэ hараар урид дүүргэгдээ.

Вагонуудые зүбөөр шэлэн бүридхэhэнэй, ажалай сагые hайнаар хэрэглэhэнэй ашаар тэдэнэр даабаряа сүүдхэ бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. Хүндэтэ түмэр замша Николай Никитич Потехинэй, Анатолий Евстафьевич Каранотовой, Александр Павлович Парфеновой, Иван Федорович Белевэй даадаг бригаданууд социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр жэлэй хоёрдохи хахадай даабари урагшатайгаар дүүргэжэ байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

НАУЧНО-ҮЙЛЭДБЭРИИН КОНФЕРЕНЦИ

(Хоёрдохи удэр)

Зүүн Сибирьтэ мал ажал түргэнөөр хүгжөөхэ асуудалнуудаар Улаан-Үдэ хотодо зарлагдаhан научно-үйлэдбэриин конференци 1975 оной июниин 26-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Үглөөнэй заседани дээрэ КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Берещиновою** үгэ үгтөө. Тэрэ аймагай совхозуудта хүдөө ажахын үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэй болгожо, томодхоhоной ашаа үрэ тухай хөөрэжэ үгөө.

Промышленна үндэhэ hуури дээрэ hү абаха асуудалаар Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин директор, ветеринарна эрдэмэй кандидат **К. Л. Барьядаев** hонирхолтой элидхэл хээ. Үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ, hаалиин фермэнүүдэй ажалые үргэлжэдэнь оньhожоруулха тухай Зүүн Сибириин область, хизаар, автономито республикануудай бодото байдал дээрэhээ жэшээнүүдые харуулжа байжа хэлээ.

Эрхүүгэй областьдо үхэрнүүдэй үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэриин хэр зэргээр ябуулагдажа байhан тухай тэндэхи хүдөө ажахын эрдэмэй доктор **Г. В. Черных** элидхээ. Эрхүүтэй областьдо үдхэн аад, ехэ hү үгэдэг, промышленна технологидо хэрэглэхэдэ зохид үүлтэрэй үнеэдтэй болохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Илангаяа хара эреэн үүлтэрэй малые джерейскэ үүлтэрэйхитэй шуhа холиходо энэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ гэжэ элидхэлшэ онсолон анхараа.

Тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг болохо, илангаяа нуга сабшалан hайжаруулха талаар аймагай партийна организациин бэелүүлжэ байhан ехэ хүдэлмэри тушаа КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **И. Ж. Шагдаров** дэлгэрэнгыгээр хөөрэhэн байна.

Зүүн Сибирьтэ ашаг шэмэ ехэтэй hаалиин мал үдхэхэ тухай СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэ, хүдөө ажахын эрдэмэй доктор **К. Е. Ильин** элидхэл соогоо тоггоо.

Малай шэнэ, зохид байрануудые зохёон түсэблэхэ, тэндэхи ажалые үргэлжэдэнь оньhожоруулха арганууд тушаа архитектурын талаар кандидат **И. Т. Литвиненко** (СибНИПТИЖ) элидхэл хэhэн байна.

Тусхай шэглэлтэй ажахынуудта, комплекснуудта гахай үсхэбэрилхэ промышленна технологи тухай хүдөө ажахын эрдэмэй кандидадууд **А. Г. Крючковский** (СибНИПТИЖ), **И. Т. Скорин** гэгшэд элидхээ. Мүн энэ асуудалаар Краноярска хизаарай «Первомайский» совхозой директор **В. К. Мрачек** үгэ хэлээ.

Мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ асуудалнуудаар КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Б. Михеев**, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **В. У. Дарханов**, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын ахалагша зоотехник **И. Л. Митин** гэгшэд конференцидэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгэhэн байна.

БАМ шадар эдеэ хоолой бааза байгуулха хэрэгые эмхидхэхэ тушаа экономическа эрдэмэй кандидат **Ю. А. Новоселов** (СибНИИЭСХ) hонирхолтойгоор хэлээ. Эндэ томо теплицын комбинадууд, шубуунай фабриканууд, hү hаалиин комплекснууд олоор бүтээгдэхээр хараалагдана. Муйска гол нугада мал үсхэбэрилхэдэ, газар элдүүрилхэдэ зохид гэжэ шэнжэлэгдээ.

Зүүн Сибирьтэ хони үсхэбэрилхэ технологи гуримшуулха, хонидоо түргөөр олошоруулха, хурьгадые бэлшээн, шахан түлжүүлхэ тухай хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **И. Д. Чимуха** (СибНИПТИЖ), Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **И. И. Соколов**, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **В. И. Коротков** (СибНИПТИЖ) болон бусад элидхэл хэhэн байна.

Үсэгэлдэр энэ конференциин түгэсхэлэй заседани болоо.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

А. Н. КОСЫГИН Д. ЛАЗАРТАЙ УУЛЗАБА

БУДАПЕШТ. (ТАСС). СЭВ-эй XXIX сессиин хүдэлмэридэ хабаадажа байhан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазартай уулзажа хөөрэлдэбэ.

Хани ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр ороной правительствануудай толгойлогшонор Советскэ Союзай ба Венгриин арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэлгын ябаса тухай мэдээсэлнүүдые андалдан абалсаад, совет-венгер харилсаае хүгжөөхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэhэн байна.

Хани ёhоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда айлшалхыень А. Н. Косыгин Совет правительствын үмэнэhөө Д. Лазарые уриба.

А. Н. КОСЫГИН М. МЭНЕСКУТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

БУДАПЕШТ (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, Румыниин Социалис Республикын правительствын Премьер-Министр М .Мэнескутэй эндэ уулзаба.

Хани барисаанай оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ совет-румын харилсаанай, мүн Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведтэ хабаатай гүрэнүүдэй бэелүүлдэг хэмжээ ябуулганuудта хоёр ороной хабаадаха хэдэ хэдэн асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэhэн байна.

СССР-эй Ленинскэ ба гүрэнэй шангуудые олгодог комитедhээ

1976 ондо Ленинскэ шангуудые олгохын тула СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи литература, искусство ба архитектурын талаар СССР-эй Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудые олгодог комитет хүдэлмэри абана.

1974 оной октябриин 15-hаа урда тээнь толилогдоhон (баригдаhан) хүдэлмэри абтана.

1976 ондо СССР-эй Гүрэнэй шангуудые олголгодо табигдаhан хүдэлмэрие комитет нэгэн доро абажа байна. 1975 оной декабриин 15 болотор хүдэлмэри абтаха юм.

Нэгэл хүдэлмэреэ СССР-эй Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудые олголгодо табижа болохогүй.

Хүдэлмэри дэбжүүлэн табилгада, дансалан бэлдэлгэдэ хабаатай бүхы асуудалнуудаар иимэ адресаар литература, искусство болон архитектурын талаар СССР-эй Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудые олгодог комитедтэ хандаха шухала: Москва, ГСП-4, ул. Неглинная. 15, телефонууд — 223-44-67, 223-19-30.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭЭ

ДАМАСК. (ТАСС). Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин хүтэлбэриин уряалаар эндэ ерэhэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев түрүүтэй КПСС-эй делегаци Сиридэ хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргээ.

Эндэ ерээд байха үедөө делегаци ПАСВ-ын хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ. Энээнэй дүнгөөр 1975—1976 онуудта КПСС-эй ба ПАСВ-ын хоорондохи харилсаанай түсэбтэ гар табигдаа. Делегациин толгойлогшо Б. Н. Пономарев ПАСВ-ын Генеральна секретарь, САР-ай Президент Х. Асадтай уулзаhан байна. Сириин Коммунис партиин ба Палестиные сүлөөлхэ эмхиин хүтэлбэрилэгшэдтэй мүн лэ уулзаа. Делегаци Эль-Кунейтрэ хото хүрэбэ.

ПАСВ-ын хүтэлбэриин гэшүүн, ПАСВ-ын уласхоорондын таhагые даагша Я. Аскри, ПАСВ-ын хүтэлбэриин гэшүүд М. Шаннан, А. Аль-Ахмед, Сириин түрүү үзэлтэй Национальна фронтын, тэрэ тоодо СКП-гэй хүтэлбэриин түлөөлэгшэд аэродром дээрэ делегацие үдэшөө. Хэдэ хэдэн социалис оронуудhаа Дамаскда байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор, СССР-hээ САР-та байдаг элшэн сайд Н. А. Мухитдинов үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

***

КПСС-эй делегаци июниин 25-да Москва бусажа ерэбэ.

САР-hаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Жамиль Шайя угтагшадай дунда байлсаа.

СОВЕТ-БЕЛЬГИИН ДОКУМЕНТНҮҮДТЭ ГАР ТАБИГДАА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныйн, Бельгиин король Бодуэнэй, мүн Бельгиин Премьер-Министр Л. Тиндемансын, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуровай, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын, Бельгиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Р. Ван Элсландын хабаадалгатайгаар Совет-Бельгиин удаадахи документнүүдтэ июниин 25-да Кремлиин Ехэ ордон соо гар табигдаба:

Совет-Бельгиин хамтын декларацида:

оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалха харилсаан тухай хэлсээндэ;

консульско конвенциие эсэслэн баталалгын грамотануудые андалдан абалсаха тухай протоколдо.

Удаань агаарай зам харилсаан тухай хэлсээнэй нэмэлтэ протоколдо, туризмын талаар харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табигдаhан байна. Граждан авиациин министрэй орлогшо С. С. Павлов, Главинтуристын начальник С. С. Никитин, Бельгиhээ СССР-тэ байдаг А. Фортом эдээндэ гар табиба.

(ТАСС).

БЕЛЬГИИН КОРОЛЬ МОСКВАҺАА МОРДОБО

Бельгиин король Бодуэн, королева Фабиола орон соогуур ябахаяа июниин 26-да Москваhаа мордобо.

Хүндэтэ айлшад Ташкент, Самарканд, Эрхүү, Братск, Ленинград хотонуудта хүрэхэ байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров Бельгиин ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн аэродром дээрэ, самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ хүндэтэ айлшадаа үдэшөө.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. П. Вадер, СССР-эй МИД-эй генеральна секретарь Ю. Н. Черняков, СССР-hээ Бельгидэ байдаг элшэн сайд С. К. Романовский, СССР-эй МИД-эй Протокольно таhагые даагша Д. С. Никифоров гэгшэд король болон королевые орон соогуураа үдэшэхэ юм.

Фландридахи политико-захиргаанай хубилалтануудые хэхэ асуудалнуудые шиидхэдэг министр Р. Ванденкеркхове, Бельгиhээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд А. Фортом ба бусад Бельгиин король Бодуэнтэй хамта Москваhаа мордолсоо.

***

Король Бодуэн, королева Фабиола энэ үдэртөө Ташкент ерэбэ.

Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Н. М. Матчанов, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. Д. Худайбердыев ба бусад тусхай тушаалтад Бельгиин, Советскэ Союзай, Узбегэй ССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн аэродром дээрэ, самоледой гэшхүүрэй дэргэдэ хүндэтэ айлшадые угтаhан байна.

(ТАСС).

ҮҮЛТЭРТЭ ХОНИДОЙ ВЫСТАВКЭ-ХУДАЛДААН

Улаан-Үдын ипподром дээрэ июниин 20-до Забайкальска үүлтэрэй буряад түхэлэй нарин ноохото хонидой республиканска 2-дохи выставкэ-аукцион үнгэргэгдэhэн байна. Энэ ехэ харалгада республикымнай 11 ажахы хабаадаа. Тэрэ тоодо Борьёогой, Загаhатын, «Георгиевский» совхозууд, Ивалгын ОПХ болон Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Победа», «Коммунизм» колхозууд оролсобо.

Тус выставкэдэ үүлтэртэ 408 хонин табигдаhан байна. Хонидой шанар шэнжэ шалгаха комиссиие хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Р. Н. Пилданов эрхилээ. Энэ комисси шалгалтынгаа дүн гаргажа, түрүү hуури эзэлhэн хонидто чемпионой, рекордистын нэрэ зэргэнүүдые олгоhон, медальнуудые зүүлгэhэн байна. Иигэжэ Зэдын үүлтэртэ предприятиин 1177-дохи номерой хуса чемпионой медальда хүртэбэ. Тэрэ 129 килограмм шэгнүүртэй, 14,7 килограмм ноохо үгэhэн байна. Выставкын ехэ, бага медальнуудта Борьёогой, Сэлэнгын совхозуудай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой дүрбэ-дүрбэн үүлтэртэ хонид хүртөө. Тиихэдэ Бэшүүрэй үүлтэртэ предприятиин табан хуса, 12 хурьган хуса, 4 эмэ хонин, 9 зуhаг, 7 эмэ хурьган выставкын аттестатда хүртэhэн байна. 1974 ондо хонидой үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри hайнаар ябуулжа, эрхим дүнгүүдые туйлаhанайнгаа түлөө республикын хүдөө ажахын министерствын, облпрофсоведэй дамжуултын улаан тугта, 300 түхэриг мүнгэн шанда Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хүртэбэ. Энэ хадаа табан жэлэйнгээ түсэб болзорhoonь урид дүүргэхэ гэhэн үүсхэл республика соогоо гаргаhан байна.

Һүүлдэнь аукцион эхилээ. Ажахынуудта худалдагдаха 430 хурьган хуса табигдаhан байна. Загаhатын совхоз 100, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 74 хурьган хуса асаржа шадаа. Аукциондо табигдаhан бүхы хусануудые Хэжэнгын, Захааминай, Баргажанай болон бусад аймагууд худалдажа абаа. Тиихэдэ хонин ажал эрхилжэ байдаг томо ажахынууд гэхэдэ, Борьёогой, «Георгиевский» совхозууд, Ивалгын ОПХ аукциондо үсөөн хони асарhан байна. Харин Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой энэ выставкэ-аукциондо хабаадаагүйнь гэмшэлтэй. Юуб гэхэдэ, энэ ажахыда выставкэдэ табиха үүлтэр hайнтай хонид яhала бии байгаа.

Зарим тэды дутуу дунданuудай ушарбашье, республикын 2-дохи выставкэ-аукцион хонин ажал дээрэ үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэриин яhала урагшатайгаар ябуулагдажа байhые тон элеэр гэршэлжэ үгөө.

А. РЫЖКОВ.

СЭВ-эй XXIX СЕССИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй XXIX сесси эндэ дүүрэбэ. Социалис экономическа харилсаанай нэгэдхэгдэhэн программые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ хабаатай асуудалнуудые СЭВ-эй гэшүүн оронуудай, мүн СФРЮ-гэй делегацинууд зүбшэн хэлсэhэн байна.

Түрүүлэгшээр hууhан ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазар сессиин түгэсхэлдэ тэрээндэ хабаадагшадта хандан, үгэ хэлээ. Сесси хани ёhоной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө гээд тэрэ тэмдэглэбэ. СЭВ-тэ хабаатай оронуудай харилсаае саашадань хүгжөөхын тула хэгдэдэг бүтэмжэтэй хүсэлэл оролдолгонууд тэрэнэй hайн хүдэлмэрие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Совет делегациин толгойлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин суглараагшадта хандан, үгэ хэлээ.

СЭВ-эй гүйсэдхэхэ комитедэй заседани болож, Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй XXIX сессиин тогтоолнуудые бэелүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ шиидхэбэринүүд абтаhан байна.

* * *

Экономическа харилсан туhалалсалгын Соведэй XXIX сессидэ хабаадагшадай хүндэлэлдэ ВНР-эй Президиум уулзалга эмхидхэбэ.

Ниитын адууhа малда—элбэг тэжээл

МАЛАЙ ШЭМЭ ТЭЖЭЭЛЬЭЭ ЭХИТЭЙ

Хүдөө ажахын продуктнуудые улам сэхээр абажа, ороной арад зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, промышленностиие түүхэй эдээр hайнаар хангадаг болохо шухалын шухала зорилго КПСС-эй XXIV съезд, партиин Центральна Комитедэй удаадахи Пленумүүд хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ табиhан байгаа. Түрэл партиингаа эдэ заабаринуудые бэелүүлэлсэн, КПСС-эй Захааминай райком, совхозуудай партийна организацинууд, нютагай Соведүүд hүүлэй жэлнүүдтэ аймагай хүдөө ажахын гол hалбариие — эбэртэ бодо мал үсхэбэрилгые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ горитойхон алхам хэhэн байна.

Аймагаймнай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Хамниин совхозуудай hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд гүрэндэ hү худалдаха табан жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь 7 hараар урид дүүргэбэ. Тиихэдэ Санагын, Михайловкын совхозуудай hаалишад энэ жэлэй түрүүшын хахад соо hү гүрэндэ худалдаха түсэбөө баhал уридшалан дүүргэhэн байна. Түрүүн тоолоходо үзэhэнэй ёhоор аймагай ажахынууд мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб 105, hү — 107 процент дүүргэхээр багсаагдана.

Манай оронои болон республикын түрүү механизаторнуудай үүсхэлые дэмжэжэ, аймагай таряашад болон механизаторнууд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, газар таряалангай ба сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ бүгэдэ арадай тэмсэлдэ хабаадана. Машина, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаhанай ашаар энэ жэлэй хабарай тарилга агротехническэ hайн болзорто үнгэргэгдөө. Ороохото ба ороохото-бобово ургамалнуудые тариха түсэб 100,2 процент дүүргэгдээ гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 11 процентээр дээшэлүүлэгдэбэ.

Юhэдэхи табан жэлэй үнгэрэгшэ дүрбэн жэлэй туршада аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд нилээд hайн дүнгүүдые туйлаа. Жэшээнь, наймадахи табан жэлэй түрүүшын дүрбэн жэлэйхитэй сасуулан харахада, 1971—1974 онуудта манай аймагта мяха үйлэдбэрилгэ 63 процентээр дээшэлhэн байна. Тиихэдэ үнеэдэй тоо толгой 16 процентээр олон болоо. Гүрэндэ тушаагдадаг эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүр 100-гаад килограммаар ехэ болгогдожо, үхэр бүхэн дунда зэргээр 330—340 килограмм шэгнүүртэйгээр абтана. Үнеэн бүриhөө hү haалга дүрбэн жэл соо 324 килограммаар, хонин бүхэнhөө ноохо хайшалалга 400 граммаар ехэ болоо.

Мал ажалай продуктнуудые улам ехээр абадаг болоhон ушарта тэжээлэй hайн бааза байгуулха гээшэ тон ехэ удхатай байгаа гэжэ КПСС-эй райком, аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдком, совхозуудай партийна ба профсоюзай организацинууд тоолоно. Дүрбэн жэлэй саада тээ тэжээл бэлэдхэлгые гуримшуулжа, энэ хүдэлмэриие богони болзорто hайн шанартайгаар үнгэргэхэ, шадаал hаа ехэ үбhэ, бусад тэжээл абадаг болохо талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаhан байгаа. Тэдэниие бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэг КПСС-эй райкомой, совхозуудай партийна эхин организацинуудай үдэр бүриин хиналта шалгалтада абтажа, партиин райкомой пленумэй, бюрогой ба коммунистнуудай хамтын суглаануудай үзэмжэдэ нэгэнтэ бэшэ табигдаа hэн.

Тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха асуудал аймаг доторнай гол түлэб хоёр шэглэлтэйгээр шиндхэгдэжэ эхилhэн юм. Нэгэдэхеэр, шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, тэжээлэй ургамалнуудай талмай улам үргэдхэгдэнэ. Хоёрдохёор, хээрын сабшалан болон бэлшээриин газар hайжаруулагдажа, ургасыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулагдана.

1971 ондо болоhон аймагай партийна XXV конференциин, мүн 1972 ба 1973 онуудта үнгэргэгдэhэн КПСС-эй райкомой пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, совхозуудта сабшалангай, бэлшээриин газарые үндэhөөрнь hайжаруулжа, ургасыень дээшэлүүлхэ талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулагдаhан байна. Энэ шухала хүдэлмэриие hайнаар эрхилхын тула ажахы бүхэндэ лугомелиоративна отрядууд эмхидхэгдэhэн юм. Тиимэ отрядуудай бүридэлдэ дүршэлтэй механизаторнууд ороо hэн. Тиихэдэ газар элдүүрилхэ техникэ, тракторнууд үгтөө. Отрядай бүтээхэ хүдэлмэриин хэмжээн жэлэй эхиндэ тодорхойлогдожо баталагдаад, начальнигтань бариулагдадаг гуримтай. Тиимэ отрядууд гол түлэб ажахын тоосооной гуримаар хүдэлнэ. Хэдэн жэлэй ажалай дүнгүүдhээ хаража үзэхэдэ, лугомелиоративна отрядууд сабшалангай газарай ёhотойл эзэн боложо шадаhан байна.

Лугомелиоративна отрядта хүдэлхэ хүнүүдые шэлэн олохо, тэдэниие hургаха асуудал КПСС-эй райкомой, совхозуудай партийна организацинуудай анхаралда абтанхай. Отрядуудай начальнигууд хүдөө ажахын кадрнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ республиканска hургуулида hуралсажа гараhан юм. Мүн отрядай гэшүүдэй семинарнууд аймагтаашье үнгэргэгдэдэг гурим тогтонижоо. Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын тула ямар ажал хэгдэхэ ёhотойб гэhэн асуудалда тиимэ семинарта хабаадагшадай гол анхарал хандуулагдадаг байгаа. Хамниин, Харацайн совхозуудта, бусад ажахынуудта лугомелиоративна отрядуудай гэшүүдэй семинар хэдэн удаа болоо hэн.

Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада совхозуудай сабшалан дээрэ горитой ажал ябуулагдаа. Жэшээлэн хэлэбэл, хүбхэдэ дарагдашаhан сабшалангай 20 мянга шахуу гектар газарай хүрьhэн борнойлогдожо, hайжаруулагдаhан байха юм. Сабшалан дээрэ 250 мянга гаран тонно наг шэбхэ гаргагдаа, 2.447 гектар сабшаландэ үтэг хэгдэhэн байна. Тиихэдэ хэдэн мянгаад гектар сабшалан хорёологдонхой. Жэл бүри сабшаланда 1,5 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдана.

1971—1974 онуудта 4.000 гаран гектар сабшалангай газар үндэhөөрөө hайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон таригдадаг болонхой. Табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ — 1974 ондо аймаг дотор 1.472 гектарта олон жэлэй ногоон таригдаа hэн. Түгэсхэхы жэлдэ 2.510 гектар үндэhөөрөө hайжаруулагдажа, 1.670 гектартань ногоон таригдахаар хараалагдана. Аймагай совхоз бүхэн олон жэлэй ногооной өөhэдынь үрэhэтэй болонхой.

Эдэ бүгэдэ хүдэлмэриин ашаар дүрбэн жэлэй туршада хээрын сабшалангай ногооной ургаса 20 процентээр гэхэ гү, али 2,6 центнерээр дээшэлhэн байна. Тиигэхэдэ hайжаруулагдаhан сабшалангай гектар бүриhөө 16—20 центнер эрхим шанартай үбhэн хуряагдана.

Зарим совхозуудай hайжаруулагдаhан сабшалан дээрэhээ ногооной бүри баян ургаса хуряагдадаг болоо. Жэшээнь, Харацайн совхозой Баруун-Дүтэлүүр гэжэ газарта хүдэлдэг луговодууд гектар бүридэ 30—40 тонно наг шэбхэ гаргадаг байгаа. Тиихэдэ сабшалангаа 2—3 дахин уhалдаг гуримтай. Имагтал иимэ ажалай ябуулагдаhанай ашаар эндэхи сабшалангай гектар бүриhөө hүүлэй жэлнүүдтэ 25—28 центнер үбhэн хуряагдана. Сабшалангай газар дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри hайнаар эмхидхэн ябуулhанайл ашаар Харацайн совхоз мүнөө сабшалангай гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 12 центнерhээ дээшэ үбhэ хуряана. Хэдэн жэлэй саада тээ ойройдоол 8,6 центнер абадаг байhан юм.

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой нүхэр Рыгзыновагай, Санагын совхозой нүхэр Цыремпиловэй болон бусад лугомелиоративна отрядууд hайжаруулагдаhан сабшалан дээрэhээ ногооной баян ургаса абадаг болонхой. Михайловкын, Енгорбойн совхозуудай луговодууд сабшалан hайжаруулха талаар нилээд hайн дүршэлтэй болоhон байна.

Аймагай совхозуудта тэжээлэй корнеплодүүдые тарижа, ургасыень дээшэлүүлхэ асуудалда hүүлэй үедэ ехэ анхарал хандуулагдана. Жэшээлэн хэлэбэл, куузику бүхы ажахынуудта нютагжанхай. Шэмэ ехэтэй энэ корнеплодой баян ургаса хуряагдана. Илангаяа Енгорбойн, Дүтэлүүрэй совхозуудта куузику тариха талаар hайн дүршэлтэй болоо. Энэ ургамалые тариха, хуряаха хэрэгтэ промышленна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад, hургуулинуудай коллективүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ехэ туhа хүргэнэ.

Ургаса багатай сабшалангай ба бэлшээриин газар, бургааhа харганаада, бутада дарагдаhан газар элдүүрилжэ, таряалангай талмай ехэдхэхэ талаар аймаг дотор hүүлэй үедэ нилээд ехэ ажал ябуулагдаа. Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй хугасаада 3.500 гаран гектараар таряалан үргэдхэгдэбэ. Энэ үе соо таряанай ургаса дунда зэргээр 1,6 центнерээр ехэ болгогдожо, ороохо үйлэдбэрилгэ 35 процентээр дээшэлhэн байна. Малай тэжээлдэ хэрэглэгдэдэг горохой, обёос ба ешмээнэй талмай нилээд ехэ болгогдоо. Тингэжэ силос урданайхиhаа ехээр дарагдана, сенаж бэлэдхэгдэдэг болоо.

Байгша оной хабар таряалан ба сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар совхозуудта ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Габшагай хоёр hарын туршада бүтээгдэхээр хараалагдаhан бүхы хүдэлмэри гол түлэб дүүргэгдээ hэн. Юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ аймаг дотор хамтадаа 12.000 тонно ороохо таряан хуряагдахаар түсэблэгдэнхэй. Совхозууд нёдондонойхиhоо 2.093 тонноор ехэ гэхэ гү, али бүхыдөө 31.444 тонно үбhэ хуряажа абаха зорилготой. Гадна 7.000 тонно сенаж, 18.630 тонно куузику ба бусад тэжээл бэлэдхэгдэхэ байна.

Адууhа малда тэжээл бэлэдхэхэ тухай асуудал аймаг дотор гүйсэд шиидхэгдээ гэхын аргагүй. Хэгдэхэ хүдэлмэри үшөө ехэ. Намагтай, бургааhа, бутада дарагдашаhан 20 мянга гаран гектар газар аймагта бии. Тэдэниие сэбэрлэжэ, хатаажа элдүүрилээд, таряалан ба сабшалангай талмай үргэдхөө hаа, совхозуудай адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэн, бусад тэжээл бэлэдхэгдэдэг болохо hэн.

Аймаг дотор хэдэн арбаад мянган гектар бэлшээриин газар бии юм. Теэд харгы замай муугhаа боложо, холын зарим бэлшээри гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Хүбшын, Һонгиның, Дархинтын. Зэдын эхинэй бэлшээринүүдтэ хүрэхэ найдамтай hайн харгы бариха эрилтэ табигдана.

Н. МИХЕЕВ.

КПСС-эй РАЙКОМУУДhАА МЭДЭЭСЭНЭ

БАТА ҮЗЭЛТЭЙ АТЕИСТ БАЙХА

Ажалшадые атеизмын үзэлөөр хүмүүжүүлгэ партийна организацинуудай ябуулжа байдаг үзэл сурталай хүдэлмэриин тон шухала хубинь болоно. КПСС-эй ЦК-гай абаhан ажалшадай дунда ябуулагдадаг атеис хүдэлмэри саашадань hайжаруулха тухай тогтоол доторшье энэ hанал бодол элеэр гаргагданхай.

Энэ тогтоолой хэр бэелүүлэгдэжэ байhаниие шалгаха зорилготойгоор КПСС-эй Хэжэнгын райкомой бюро «Знание» бүлгэмэй аймагай отделениин тоосоое шагнаад, зүбшэбэ.

Олонхи тосхон, hууринуудта бии болгогдоhон лекторнүүдэй бүлэгүүд тус асуудалаар ябуулдаг хүдэлмэреэ hүүлэй үедэ яhала эдэбхижүүлээ. Шэнэ ёhо заншалнуудые нэбтэрүүлхэ талаар урагшатай хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Хүдөөгэй клубуудта атеизмын асуудалнуудта зорюулагдаhан үдэшэнүүд олоор үнгэргэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай абаhан тогтоол дотор табигдаhан эрилтэдэ хүрэмөөр хүдэлмэри зарим нютагуудта ябуулагдана гэхын аргагүй. Олон ушарта иимэ хэмжээ ябуулганууд ёhын тэдыдэ бэелүүлэгдээд лэ үнгэршэнэ. Тиимэhээ үрэ дүнгүүдынь hанаhанда хүрэнэгүй.

Медицинын олохон хүдэлмэрилэгшэд, багшанар энэ шухала хэрэгтэ хабаадалсадаггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Ородой-Адагай дунда hургуулиин багшанарай байгша оной эхинhээ хойшо уншаhан 40 лекциин ойройдоол гурбаниинь атеизмын асуудалнуудта хабаатай байгаа. Харин зарим hургуулинуудта атеис хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулха тухай бодожо үзөөгүй байhаар.

Эдэ бүгэдын дутуу дундануud дары усадхагдаха ёhотой, гээд бюрогой баталан абаhан тогтоол соо хэлэгдэнэ.

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ҮҮРГЫНЬ ДООШОЛХОДО...

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ жэлhээ жэлдэ дээшэлнэ. Түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэри оньhожоруулха талаар эдэнэр тон ехэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай. «Колхозой болон совхозой үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй оруулдаг хубитые улам дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй Алтайн крайкомой ябуулhан хүдэлмэри тухай» тогтоол КПСС-эй ЦК-гай баталан абаhанhаа хойшо энэ асуудал илангаяа шухала удха шанартай болоо. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ тогтоолой хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байhан тухай КПСС-эй Хурамхаанай райкомой бюро зүбшэбэ.

1965 онтой жэшэхэ болоо hаа, тус ажахыда хүдөө ажахын мэргэжэлтэд нилээд олошорhон байна. Дээдэ эрдэмтэй 20 хүн фермэ болон таряан ажал эрхилнэ.

Гэбэшье колхозой экономикын хүгжэлтэ энэ хубилалтаhаа дулдыданагүй. Үнгэрэгшэ жэлые колхоз 128 мянган түхэриг сэбэр олзотойгоор дүүргэхэ түсэбтэй байhан аад, 163,2 мянган түхэриг гарзатайгаар жэлээ түгэсхөө.

Гадна хүтэлбэрилхы тушаал үсөөрүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абаагүй байhан тухайнь колхозой правленидэ, партийна организацида сэхэ заагдаа. Жэшээлхэдэ, ажаллажа байhан бүхы зоной 28,7 процентнь хүтэлбэрилхы аппарадай хүдэлмэрилэгшэд. Тиихэдэ салингай фондын 20,4 процентнь эдэнэрэй түлбэридэ гаргашалагдана.

Эдэ мэтын дутуу дунданууд үшөөл олон гэжэ бюро дээрэ тэмдэглэгдээ. Тиимэhээ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтаха ёhотой.

В. ОРЛОВ.

Нарай тугалда уулгаха хэмэл hүн Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича» совхоздо бэлэдхэгдэдэг юм. Энэ шухала хэрэг дүршэлтэй машинист Р. Б. Нимаевта даалгагданхай. Радна Будаевич суудхэдээ нэгэ тоннохоо үлүү шэмэтэ тэжээл бүйлүүлдаг байна. Хэмэл hү бэлэдхэдэг агрегадай хүдэлгэгдэhөөр үнеэдэй hүн энэ хэрэгтэ багаар гаргашалагдана, тугалнууд түргэн томо болоно, hайн шанартай хэмэл hү бэлэдхэлгэдэ Р. Б. Нимаевай үүргэ тон ехэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ; Р. Б. Нимаев.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ЭРШЭЕЭ ШАНГАДХАНА

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай хүдөө нютагуудта барилга ехээр хэгдэнэ. Һаалишад, хонишод, механизаторнууд шэнэ байрада олоороо түбхинэн ороно. Үхэр малай оньhожоруулагдамал фермэнүүд, дулаан кошаранууд хаа хаанагүй баригдажа, хүдөөгэй ажалшадай ажал хүнгэдхэгдэнэ. «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй коллектив барилга хэхэ даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Эдэнэр байгша оной табан hара соо 4 миллион 354 мянган түхэригтэ барилга хэхэ даабаряа 4 миллион 427 мянганда хүргэhэн байна. Жэлэй эхинhээ байрын 4421 дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд, 600 хониной орохо 6 кошара, 200 эбэртэ бодо малай нэгэ фермэ ашаглалгада үгөөд байнабди.

Манай нэгэдэлэй коллектив байрын гэрнүүдые, кошара фермэнүүдые түргэнөөр, hайн шанартайгаар барижа, саг болзор соонь ашаглалгада үгэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Сэлэнгын, Зэдын, Баргажанай нүүдэл колоннонуудай коллективүүд энэ талаар hайн үрэ дүн туйлана. Сэлэнгын оньhожоруулагдамал нүүдэл колонныn коллектив байгша оной табан hара соо 638 мянган түхэригтэ барилга хэхэ даабаряа 690 мянганда хүргөө гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаhан байрын гэрнүүдые, кошара, фермэнүүдые саг болзор соонь ашаглалгада тушаагаа.

Зэдын оньhожоруулагдамал нүүдэл колонныn коллектив таба hарын түсэбhөө гадуур 30 мянган түхэригэй барилга хэhэн байна. Манай нэгэдэлэй түрүү коллективүүд туйлаhан амжалтаяа улам арьбадхаха, бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ, бүри түргэнөөр барилга хэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Энэ хүсэл зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ шаданашье.

Манай «Бурятмежколхозстройн» нэгэдэлэй коллектив дундаа мүрысэн үдэрhөө үдэртэ улам эршэтэйгээр хүдэлнэ. Барилгашаднай түгэсхэхы жэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байhандаа үргэмэ баяртайнууд.

П. БУТУХАНОВА,
«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй түсэблэлгын таhагай начальник.

ОЙЛГУУЛАМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИ ҮРГЭДХЭНЭ

Республикын малшадай зунайнгаа байрадаа гараhанай удаа ниитэ-политическэ ямар хүдэлмэри ябуулагдажа байнаб гэhэн асуудалтайгаар манай корреспондент хэдэ хэдэн хүнүүдтэ хандаhан байна. Тэдэнэй харюу эндэ үгтэбэ.

В. П. ШИШМАРЕВ, КПСС-эй Сэлэнгын райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша:

Зунай үедэ малшадые hайнаар хангаха, тэдэнэртэ зохисотой эрхэ байдал олгохо гээшэ партийна организацинууд болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гол шухала асуудал болоод байна. Тэрэшэлэн малшадай дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха зорилго үзэл сурталай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана бшуу.

Бидэнэр hаяхан аймагай hаалишадай хамтын суглаае үнгэргөөбди. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь М. Ж. Шагдаров энэ зүблөөн дээрэ элидхэл хэжэ, зунай үедэ малшадай урда табигдаhан зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгэhэн байна. Зүблөөндэ хабаадагшад Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой малшадай зунай байрануудта ошожо, ажал хэрэг ба ажаhуудалаарнь танилсаа.

Зунай үедэ малшадые соёлой, медицинскэ талаарнь hайнаар хангаха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаба. Агитколлективүүднай зунай үедэ ябуулха хүдэлмэриингөө түсэбүүдые табяад, эдэбхитэйгээр бэелүүлжэ эхилээ.

Энэ талаар Сэлэнгын совхозой «Комета» гэжэ, шахтоуправлениин «Шахтёр» гэжэ агитбригадануудай, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой агитбригада малшадай дунда ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тэдэ агитбригаданууд олон тоото концертнүүдые табяа, лекци ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Тодорхойлон хэлэбэл, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа байна.

Ю. Г. КУКТИК, КПСС-эй Баргажанай райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша:

Манай аймагай ажахынуудай, промышленна предприятинуудай партийна организацинууд зунай үедэ малшадые хангаха талаар тодорхой түсэбүүдые табинхай. Эдэ түсэбүүдэй ёhоор ойлгууламжын бүхы хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Баргажанай совхозой, Карл Марксын нэрэмжэтэ, Уланай колхозуудай парткомууд малшадай дунда ябуулха ниитэ-политическэ хүдэлмэри улам үргэдхэхөөр хараалhан түсэбүүдые табинхай. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партком соёлой эмхи зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые хамтадхажа, агитбригада эмхидхэhэн байна. Тэрэ агитбригадатай хамта лекторнууд, политинформаторнууд ходо ябалсажа, колхоз соохи ажал хэрэг тухай хөөрэхэhөө гадна, уласхоорондын болон бусад асуудалаар элидхэлнүүдые хэдэг юм. Тус колхозой агитбригада түрэл колхоз соогоо энэ жэлдэ аяар 50-гаран концерт харуулжа, мүн тэды шэнээн лекци ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлэй байна.

Манай аймагай ажахынуудай партийна организацинууд харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдтэ нилээд ехэ анхарал хандуулна. Фермэнүүд, гүүртэнүүд бүридэ улаан булан бии болгохо гэжэ оролдонобди. Тэдэ улаан булангуудаа hайнаар шэмэглэхэ, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдээр хангаха, ойлгууламжын хүдэлмэриин түб болгохо гэжэ hананабди.

Тодорхойлон хэлэбэл, зунай үедэ малшадай дунда ниитэ политическэ хүдэлмэри улам үргэдхэхэ зорилготойбди.

Александра Новолодская Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай бэлэдхэлэй таhагай эрхим хүдэлмэришэн. Залуу хүдэлмэришэн түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ үйлэдбэриин үндэр амжалтануудые туйлаhанайнгаа түлөө Москва хото ошожо, Илалтын тугай дэргэдэ дүрэ зурагаа буулгуулха эрхэтэй болоhон юм. Түсэбтэ табан жэлэйнгээ хубиин даабариие Александра Новолодская энэ жэлэй майн 10-да дүүргэhэн байна. Мүнөө тэрэ юhэдэхи табан жэлэй тоогоор ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Александра Новолодская ажалдаа.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

СОВЕТ ОРОН ШЭНЭ ҺОНИН

УРГАСАЯА ХУРЯАЖА ДҮҮРГЭБЭ

АШХАБАД. (ТАСС-ай корр. И. Рогачев). Ашхабадска районой механизаторнууд намарай залаата ургамалнуудые Туркменидэ түрүүлэн хуряажа дүүргэбэ. Ешмээн—8 үдэр соо, шэниисэ 10 үдэр соо хадаhан байна. Үдэр бүхэндэ 70 шахуу комбайн таряалан дээрэ ажаллаа.

Ашхабадска районой колхозууд ороохо таряа гүрэндэ ехээр худалдадаг юм. Энэ жэлдэ 10 мянга гаран гектарта ороохо таряан hуулгагдаhан байна.

УКРАИНА ХАДАЛГАЯА ЭХИЛЭЭ

КИЕВ. (ТАСС-ай корр.). Украинын колхоз, совхозууд 300 мянга шахуу гектар дээрэhээ таряа хадаба. Одесскэ, Крымскэ, Николаевска, Запорожско ба бусад обласьнуудай механизаторнууд илангаяа hайнаар ажаллана.

Москва хотын Бауманска hунгуулиин округой hунгагшадтай уулзалгын үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые комбайнернууд, механизаторнууд халуунаар угтаhан байна. Үнгэрhэн дүрбэн жэл соо Украинын, Казахстанай таряашад айхабтар ехэ таряа тушаагаа. 1 миллиард пүүд таряа гүрэндэ гурбадахяа худалдахын тула республикын таряашад бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ юм.

Кубаниин, Доной, Запорожско областиин таряашадай дүй дүршэлые республикын колхоз, совхозуудай ажалшад халан абана.

УРДА ЗҮГЭЙ УРГАСА — ХОЙТО ЗҮГЭЙ ХҮНҮҮДТЭ

ОШ. (ТАСС-ай корр. А. Петров). Ошско областиин эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүд овощ болон үрэ жэмэс суглуулжа эхилбэ. 275 тонно үгэрсэ, помидор, капуста самолеудуудаар Киргизэй хойто районуудта эльгээгдээ.

Областиин саадууд ба овощой плантацинууд дээрэ үндэр баян ургаса ургуулагдаhан байна. Овощ ба алим жэмэсэй нилээд ехэ хубиень ороной холын Хойто зүгэй районуудаар ажаhуушадта эльгээхэ. 25 эшелон овощ, үрэ жэмэс Сибирь, Заполяри, Алас-Дурна зүг руу эльгээгээ.

КУБАНИИН ШЭНИИСЭ ЭДЕЭШЭЭ

КРАСНОДАР. (ТАСС-ай корр. В. Калишевский). Кубаниин ороохото гол ургамал болохо намарай шэниисэ эдеэшээ. Кущевска, Ленинградска, Павловска ба бусад районуудай механизаторнууд ургасаяа хуряажа захалба.

Краснодарай хизаарта миллион хахадhаа дээшэ гектар үрэжэлтэ газарта намарай шэниисэ таригдаhан байгаа. Энэ ургасаяа механизаторнууд 8—10 үдэр соо хадахые хараална.

НЭГЭ ПОЛИ ДЭЭРЭҺЭЭ ХОЁР УРГАСА АБАБА

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр.). «Таджикплодоовощ» гэжэ тусхай шэглэлтэй совхозуудай таряашад эртын капуста, редис, хартаабха болон эдеэ хоолдо ородог бусад ургамалнуудай хуряагдаhан полинууд дээрэ овощ дахинаа hуулгаба. Капустын, морхообой, үгэрсын ба бусад ургамалнуудай элдэб сортнууд таригдана.

Энэ жэлдэ республика дотор 8260 гектарта гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 400 гектараар ехэ талмай дээрэ овощ hуулгагданхай. Тусхай шэглэлтэй совхозуудта мянга гаран гектарта овощ үшөө дахин таригдаха юм. Тингэжэ ажахынууд 150 мянга шахуу тонно гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо hураггүй ехэ овощ хуряаха байна.

САБШАЛАН ДЭЭРЭ СУББОТНИК ҮНГЭРЭГДЭНЭ

ВЛАДИМИР. (ТАСС-ай корр.). Малай тэжээл бэлдэлгэдэ хабаадахын тула Владимир, Ковров, Муром ба областиин промышленна бусад түбүүдэй 40 мянга гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад колхоз, совхозуудаар гараба. Үбhэ тэжээл бэлдэхэ 800 звено эдэ совхозуудта эмхидхэгдэhэн байна. Олон предприятинууд хажууршадай отрядуудые эртээнhээ бэлдээд, гараараа хүдэлгэдэг РМ-1 түхэлэй косилкануудые эдэнэртэ үгэбэ. Владимирска областиин хүн зон хамтынгаа хүсөөр энэ жэлдэ 2 миллион тонно бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл бэлдэхэ юм.

Хара далай дээрэхи Одессэ шадархи Ильичевско портын хүдэлмэришэд юhэдэхи табан жэлэй турша соо ашаа тээхэ, буулгаха ажал түргэдхэжэ корабльнуудай зогсохо сагые хороогоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ильичевско портдо.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮБШЭ ТАЙГЫН МЁД

ХАБАРОВСК. (ТАСС-ай корр. И. Перепелицкий). Алас-Дурнын ой тайга үнгын сэсэгүүдээр, шэлбэhэ намаагаар hалбарба. Ойн соорхойнууд соо эмхидхэгдэhэн мёдой 100 фабрика баян хэшэгээ үгэжэ захалаа.

Уссурин тайга соо миллион гектар липын тужа бии. 30 мянга шахуу зүгын бүлэ вертолёдуудаар, вездеходуудаар, катернуудаар иишэ асарагдаhан байна. Иигэжэ хүбшэ тайгын мёд суглуулагдажа эхилбэ.

ДОРЖЫН ДОРЮУН ДАЛАЙСА

Шаргал наранай мандаха хирэдэ мүнхэ мүльһөөр хушагдаһан орьёл үндэр Салаһай һоёотонги оройнууд алтаар зайлгажа шэрээгдэһэндэл яларжа, заримдаа хүхэ тэнгэриин гүн уруу дүүлихээ зэһэн, ара нюргаяа тэнинилгэн байһандал үзэгдэдэг юм. Харин үдэшэлэн тээ һиибэгэр ниимгэхэн шэршүү хүшэгөөр наагуураа нэмэрэгдэһэн мэтэ, хүнэй тобшолжо хэлэхын аргагүй, даншье һаа гайхалтай гоё һайханаар харагдана.

Иимэ гоё һайхан нютагайнгаа хүхэ ногоон зүлгэ дээрэ хүлөө шоройдожо, энэ болотор үндыһэн, ниитын ажалда эрхим жэшээ харуулдаг Гарма Генинович Падановтай уулзахадамнай тэрэ олон юумэярингүй, ёһотойл буряад зангаараа гэртэ оройемнай уриба. Даажа абаһан малайнь байра эзэн ёһоор түхеэрэгдэнхэй, унаһан гү, али үлхэлдэһэн һурһаг, хаамагууд харагданагүй. Газаахииень тойрон харахада, нээрээшье, тэрэ ниин һуудаггүй хүн байба.

Совхозой суута малшан, Ажалай Улаан Тугай орденто Доржо Данданович Санжиев Рэнчэн Дамбиевна һамгантайгаа Гарма Гениновичэйдэ айлшаар ерээд байба. Эдэ хоёр унаган нүхэд байхаһаа гадна, үнинһөө нааша өөһэд хоорондоо мүрысэдэг юм. Хэрбээ нёдондо Доржо Данданович түл абаха талаар залуу нүхэрөө булиһан һаа, харин мүнөө жэл Гарма Генинович аха захатаяа ахижа гараа. Ингэжэ жэлһээ жэлдэ мүрысөөнэй замаар урилдажа, үндэр амжалта тээшэ эрмэлзэһэн нүхэд мүнөө ажал хэрэг тухайгаа, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай хөөрэлдэжэ һуубад.

— Энэ жэлэй мүрысөөндэ хэнтнай илажа гарабаб. — гэжэ танил тала зон хадаал сэхэ асуужархибаб.

— Хүрьгэн хүбүүн хүсөө түүлхэ гэжэ Гармамни булижа гарабал даа, — гэжэ Доржо Данданович дуугай, дару зантайшье һаа. энеэбхилэн һагад харюусаба.

— 68 үнеэнһээ 68 тугал абажа түлжүүлээ.

— Доржо Данданович,ташье баһа һайн ажаллажа гараба бэзэт?

— 73 үнеэнһээ 69 тугал абаабдил даа.

— Доржо ахатанай дүрбэн үнеэнниинь январь һарада туғаллаа, тэрэгүй һаа, үнеэн бүриһөө түл абаха байгаа, — гэжэ Гарма Генинович мүрысэгшэ нүхэрэйнгөө сэдьхэлые заһана. — Тиибэшье, мал шахалгаар маниие буляа: жэлэй туршада сүүдхэ бүхэндэ 923 граммаар малай шэгнүүр нэмээгээ, харин бидэ 863 граммда хүргөөбди.

Жэлэй дүрбэн сагта малай шэгнүүр иимэээр нэмээхэ гээшэ яһала ехэ оролдолгын аша үрэ ха юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ ажахы хоёр жэлэй саада тээ Түнхэнэй совхозһоо амяарлагдаһан. Тиимэһээ энэ совхоз үшөө һайнаар түбхинөөдүй, шиидхэгдэхэ асуудалнуудшье ехэ даа. Үшөө тиихэдэ Туранай совхоз Түнхэнэй эгээн холо, эгээн үндэр, хүйтэн уларилтай газарта һуурижаһан, таряанайшье газараар бага ажахы юм. Агууехэ Октябриин хубисхалһаа урда тээ эндэхи зон ороохо таряа таридаггүй, ганса мал ажахыгаар, агнууряар амидаржа һууһан гэхэ. Харин мүнөө эндэ хоёр мянга шахуу гектар газарта шэниисэ, обёос, таридаг болбошье, кукуруза, куузику гэхэ мэтэ тэжээлэй ургамалнууд ургажа үрдингүй, эртын хюрууда хүлдэшэдэг. Ушар тиимэһээ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, ажалай түрүүшүүл ажахыгаа ашаг олзотойгоор эрхилхын тула али бүхы арга боломжоёо хэрэглэн ажаллана. Жэшээ болгон, нэгэ иимэ баримта дурдая: байтаалиин уларилай хүшэр байдалые хараада абажа, хүхүүлдэг үнеэдэй гүүртэнүүдые Хойто-Голдо эмхидхэхэ зуураа, казах үүлтэрэй мяхалиг мал асарһан юм. Совхозой малшад нёдондо жэлһээ эхилжэ, шэнэ үүлтэрэй мяхалиг мал гүрэндөө тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые 102 процент дүүргээ бшуу.

— Тэжээлэй хэмжээн манай һанаа ехээр зобооно, — гэжэ Доржо Данданович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — Хэрбээ жэлэй дүрбэн сагта гүйсэд хүрэхэ тэжээлээр хангагдаа һаа, гүрэндөө тушаагдаха малайнгаа шэгнүүрые нилээдгүй нэмээжэ, ехэ олзо доход совхоздоо оруулха байгаабди.

— Тугалаа хүхүүлэн тэнжээдэг үнеэдэй гүүртэнүүдтэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлбэл ямар бэ? Юун гэжэ һананабта. — гэжэ бидэ малшадта хандабабди.

— Ажахын тоосоон ашаг олзотой, — гэжэ Гарма Генинович дэмжэнэ. — Энэмнай мүнгэн зөөри алмуулжа һургана. Нэгэ заримдаа бидэ тэжээл бэлдэхэ, зөөхэдөө, үлүү гаргаша гарганабди. Манай ажалда дутуу дундануд мундаха бэшэ, — гэнэ.

Гарма Генинович 7-дохи класста һуража ябаа. Коля хүбүүнтэеэ малайнгаа байрын хажууда үлэбэ. Шифереэр хушагдаһан дулаан байра соо үнеэдээ хаана.

— Эгээл найдамтай, хүмни, — гэжэ Гарма Генинович хөөрэнэ. — Найматайһаа намтаяа хамта холын бэлшээридэ гаралсажа эхилээ һэн. Мүнөө амаралта бүхэндөө намдаа туһалалсана. Хэшээлһээнь һаатуулна гүб гэжэ нэгэ зэримдаа һанаагаа зобохош, хайрлахаш даа.

...Гарма багадаа һүбэлгэн, һонор ухаатай, ехэшье шуран хүбүүн байгаа. Тэрэ багша болохо хүсэлэнтэй һэн. Теэд эсэгынгээ эртээр наһа бараһан, манай Эхэ орондо фашис Германиин харата муухайгаар дайлажа ороһон ушарһаа Гарма саашаа һуража шадаагүй бэлэй. Тэрэ үетэн нүхэдтөөл адляар таряалангай газар хахалжа, борнойлжо, адуу мал, хони хурьга харууһалжа, фронтдоо хаба шадал соогоо туһалжа эхилээ һэн.

— Тугалнуудаа хүхүүлдэг үнеэдэй гүүртэнүүдые ажахын тоосоондо оруулха саг болоо, — гэжэ бодолгото болон Гарма Генинович хөөрэнэ. — Жаран гектар сабшалан манда даалгагданхай. Тэрээнээ өөһэдөө үтэгжүүлнэбди, ногооень сабшажа хуряанабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөөнь 16 центнер үбһэ хуряагаабди. Хэрбээ зоотехническэ эрилтын ёһоор малаа эдеэлүүлхэ болоо һаа, энэ үбһэмнай хаанашье хүрэхэгүй байна. Теэд ганса үбһөөр холо ошохогүйш. Малда витамин ехэтэй тэжээл хэрэгтэй. Манай эндэ зелёнкоһоо ондоо шэмэтэ тэжээл ургаха бэшэ даа. Тиибэшье зеленкомнай баһа витамин ехэтэй ургамал ха юм. Энэ Хүтэлэй хормойдо дүшөөд гектар болохо муу хүрьһэтэй газар бии. Эндэ зелёнко тариха хэрэгтэй. Казах үүлтэрэй сагаан толгойто буруунуудые жэл соо һайнаар харууһалха, эдээлүүлхэдэ, 350—370 килограмм шэгнүүртэй болоно. Эдэ малые жэл соо гү, али жэл дээрэ гурба-дүрбэн һара шахаад, гүрэндэ тушаабал, угаа ехэ олзо совхоздо оруулха байнабди. Үбһэ, һолоомоёо гү, барилгын модо зөөхэдөө, трактор, машина хэрэглэхэ болонобди.

Хабирга мэтээр сахариглаһан һарын бүүдэгэр толондо мундарганудай оройнууд тодо бэшээр һүүрылдэжэ харагдана. Тингэбшье, тэдэ хайшаашьеб холо, үндэр тээшээ дуудажа байһан шэнгеэр үзэгдэнэ.

Түрэһэн дайдыемнай мундарганудай иимэ гоёор шэмэглэһэншье һаа, Гарма Генинович, Доржо Данданович, тэдэнэй наһанайнь хайрата нүхэд маанадай ажабайдалые сэсэглүүлэн һалбаруулнал.

Б. ЯБЖАНОВ.

РОССИИ РЕКТОРНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай корр.). КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй, «Ороной дээдэ һургуулинуудые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэһөөр мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгые һайжаруулха программые России Федерациин дээдэ һургуулинуудай ямараар дүүргэжэ байһыень ректорнүүдэй бүхэроссин зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэбэ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. И. Кочемасов зүблөө нээгээ.

РСФСР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр И. Ф. Образцов элидхэл хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов, КПСС-эй ЦК-гай эрдэм наукын ба һургуулинуудай таһагые даагша С. П. Трапезников, СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютин, РСФСР-эй хизаарнуудай, автономито республикануудай, областьнуудай партийна, гүрэнэй, профсоюзай, комсомолой зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

ЭНЭ ЭХЭНЭРЭЙ һаншаг үнинэй сайһан. Гэбэшье хонгёо хурса хоолойтой, соо шэртэмэ нюдэтэй, бушуу гэшхэдэлтэй, хүдэлсэтэй зандаа. Пенсиин наһанай болоһоншье бол, үшөө хүдэлжэл ябана.

Энэ хадаа аяар холын Украинада оршодог Костополь хотын 3-дахи һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Карма Санжиметеповна Цыбиктарова.

Костополь гээшэ Полесскэ ойн ногоон «хорёогоор» бүһэлэгдэһэн багахан украин хото юм. Тэндэхи хүн зон Карма Санжиметеповнае бултэ танидаг, мэдэдэг. Ахамад үеыншье хүнүүд тэрэниие хүндэтэйгөөр угтадаг, зүбшэл асуужа хандадаг.

Харин шабинарынь тэрээндээ эльгэ зүрхөөрөө татагдан, хараһан лэ газартаа багшаяа тойрон зогсодог. Карма Санжиметеповна илангаяа энэрхыгээр пионернүүдтэй нүхэсэдэг. Тиимэһээ нэгэшье сбор, жагсаал, һонирхолтой нэгэшье аяншалга, уулзалганууд тэрэнэй хабаадалгагүйгөөр үнгэрдэггүй.

Эдиршүүл багшынгаа хөөрөө шагнаха угаа дуратай, Карма Цыбиктарова хөөрэхэдөө угаа бэрхэ. Юун тухай хөөрэдэг бэ? Буряад орондо үнгэрһэн бага наһан тухайдаа, нютагаархид тухайдаа, Надежда Константиновна Крупскаятай уулзаһан тухайдаа һониноор хөөрэдэг.

...1925 он. Эдир пионер ябаһан Карма Цыбиктарова бүлэг пионернүүдтэй хамта Москва эльгээгдэһэн байгаа. Тэрэ үеынхеэр бодоходо, холын тэрэ аяншалга хэдэн недели үргэлжэлһэн байха юм. Тэрэ Москва ошоходоо, Надежда Константиновна Крупскаятай уулзаһан байгаа. Тэрэ уулзалга Арадай гэгээрэлэй комиссариадай байшанда болоһон байгаа. Тон түрүүн нарком А. В. Луначарский пионернүүдые угтажа, дулаанаар амаршалаа. Һүүлдэнь Надежда Константиновнагай кабинет руу үхибүүдые оруулаа. Надежда Константиновна эгээл хүндэтэй хүн — Владимир Ильич Ленин тухай, комсомолшуудай болон пионернүүдэй зорилго тухай тодоор хэлэжэ үгөө. Эдир сибирягууд хөөрөөень амяа татангүй, анхаралтайгаар шагнаһан байгаа.

Холоһоо ерэһэн бэшэг

НЮТАГАЙНГАА БАСАГААР ОМОГОРХЫТ!

— Тэрэ гэһээр табяад жэл үнгэрбэл даа. Теэд үсэгэлдэр болоһон мэтэ элеэр һанадаг хүм, — гэжэ Карма Санжиметеповна энеэбхилдэг. Уулзалгын һүүлээр В. И. Ленинэй мавзолейдэ ороһон байгаа...

Буряад багшын намтар тухай тобшоор хэлэбэл, иимэ байна. Һургуулияа дүүргэжэ гараад, Эрхүүдэ пединститутда һураа. Институдай һүүлээр Буряад орондоо бусажа, хүдөөгэй һургуулида, Улаан-Үдэдэ багшалаа.

Дайнай эхилхэдэ, тэрэнэй үбгэн — Александр Прокофьевич Соскин гэгшэ сэрэгтэ мордожо, нүхэдтэеэ хамта дайсатай эрэлхэгээр тулалдажа, Берлин хүрэхэ золтой байгаа.

Гэбэшье Илалтын үдэрые дүтэлүүлхэ хэрэгтэ тылдэ байһан зон баһал өөрынгөө ехэ үүргые дүүргэһэн байна. Тэдэнэй дунда Карма Санжиметеповнашье байһан юм.

1951 ОНДО К. С. Цыбиктарова Ровенскэ областиин Костополь хото ошоһон байха юм. Фронтовик нүхэрынь тэндэ хүдэлжэ байгаа бшуу. Карма Санжиметеповнада 3-дахи дунда һургуулида ород хэлэ, литература заахыень дурадхаһан байна. Холын Буряад ороһоо ерэһэн багшада полесскэ хизаар зүрхэндэнь дүтөөр һанагдажа, тэрэ шэнэ нютагтаа дурлаһан байха юм.

Багша ажалдаа бүхы сэдьхэлээ зорюулан хүдэлөө. Костополиин олохон лэ үеын эрхэтэдэй ажабайдалай замда гарахадань Карма Санжиметеповна эхэ шэнгеэр үреэлээ хэлэн үдэшөө. Шабинарайнь дундаһаа суута хүдэлмэришэд, врачнууд, багшанар, инженернүүд, сэрэгэй албашад бии.

Карма Санжиметеповна өөрөөшье гурбан үхибүүтэй. Тэдэнь ехэнүүд болоно, бэеэ даагаад хүдэлнэ. Эгээ ехэ хүбүүниинь — Ким, Москвада инженерээр хүдэлнэ. Геннадий — офицер. Октябрина басаганиинь Костополиин шэлэй заводто хүдэлдэг...

Карма Санжиметеповнатай хамта хүдэлдэг нүхэдые шагнахада, тэрээн тухай имагтал һайн үгэ хэлэдэг.

Һургуулиин ахамад пионервожата Ярослава Адамова иигэжэ хөөрэнэ:

— Ехэл һанаамгай хүн. Шэнэ бодолнууд толгой соонь орьёлжол байдаг хаш. Пионернүүдэй зүрхэндэ дүлэ бадаруулхаар, нэгэл шэнэ юумэ һэмээхэн һануулаад лэ байха...

Зоя Космодемьянская тухай буланда һонин материал олон. Пионерскэ дружина тэрэнэй нэрые зүүдэг. Тиимэһээ пионернүүд Зоя тухай материал бэдэржэ эхилээ. Тиигэжэ Зоягын эхэтэй — Любовь Тимофеевнатай бэшэлсэдэг болоо. Һүүлэй, һүүлдэ Москва хүрэтэр ошожо, Зоягын һураһан 201-дэхи һургуулида ороо, Любовь Тимофеевнада айлшалаа. Зоягын түрэһэн үдэрые дурасхаал болгон жэл бүри тэмдэглэхэдээ, Любовь Тимофеевнада телеграмма эльгээдэг байха юм. Эдэ мэтын һабагшые анхан хэн татажа үгөөб? Карма Санжиметеповна юм ааб даа.

3-ДАХИ ҺУРГУУЛИИН 6-дахи «А» классай пионернүүдтэ баясхалан хүргэһэн бэшэг газетэдэ гараа һэн. Тэрэнэй автор — 80 наһатай Вера Степановна Еркина:

«Минии ажабайдалда ганса бэшэ гээлтэ болоһон, нёлбоһоншье һайса адхарһан байха. Үбгэмни, хоёр хүбүүдни фронт дээрэ алуулаа һэн. Гэбэшье үтэлхэ наһандаа гансаардабаб гэхэ аргамгүй. Үнэн сэхэ туһамаршад намда бии. Тэдэмни — тимуровецууд. Улаан галстугтай 29 хүбүүд, басагад.

Хүбүүдэй түлеэ хахалхые, басагадайнь жэгдэхэнээр ябталхые сэдьхэлээ хүдэлгэн ажагладагби. Эбтэйгээр, хүхюугээр хүдэлхэ гээшэнь! Сэдьхэл баясамаар.»

В. С. Еркина нэгэл юумые дурдаагүй: Карма Санжиметеповна тимуровецуудта адрес хэлэжэ үгөө бшуу.

К. С. Цыбиктарова олон жэлдэ багшаар һайн хүдэлһэнэйнгөө түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор, пионерскэ ажалда эдэбхитэй байһанайнгаа түлөө В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Пионернүүдэй бүхэсоюзна эмхиин Түбэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай. Гадна үбсүүндээ «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэг зүүжэ ябадаг.

А. КОНДРАТЮК,
«Пионерия» гэжэ журналай хүдэлмэрилэгшэ (Киев хото).

СССР-эй элүүрые хамгаалгын министерствын клиническэ болон туршалгын хирургиин Бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлэлгын институдай зүрхэнэй хирургиин таһагта зүрхэнэй олон операцинууд түрүүлэн хэгдэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр, СССР-эй Ленинскэ болон Гүрэнэй шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой, академик Борис Васильевич Петровский.

ТАСС-ай фотохронико.

КУБЫН ТОСХОНОЙ ХҮДЭР АЛХАМУУД

Үдын шанга наранай шанха орой дээрэ ерэхэдэ, городой үндэр байшангууд, зула мэтэ, аалиханаар хайлажа эхилһэндэл болоод, халашаһан хананууднһаань зэрэлгээтэн уняартаһан халуун агаарта тэдэнэй түхэл дүрсэ шэшэргэнэлдэн хэлбэлзээд, нуража, хэмхэржэ байһандал үзэгдэнэ. Хуухаржа хэбэрэг болошоһон ногоон, хенекенэй набшаһанай шараулаан будагта сүршэгдэжэ эндэ тэндээ соохорлоһон пальмануудай томо эшэнүүд городой захын дардам харгын далан дээгүүр гандашоод шарлана.

Иимэл юрэ бусын ааяма халуун, ган гасуур хоёр жэл удаагаар Кубада боложо байна. Халуун ороной ходо ородог хура бороо даншье һаа хомор, хээрын таряалан, саад, огородые хаа-яахан лэ ундалуулна. Иимэ ган гасуур сагай тохёолдобошье һаань, овощой баян ургаса абтана: 250 мянга гаран тонно хартаабха, капуста, помидор, үгэрсэ, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо, 25 процентээр ехэ ургаса хуряагдаба. Барайгар таридаг Орьенте провинциин удаа хоёрдохи һуури эзэлдэг Пинар-даль-Рио провинциин таряашад эгээл баян ургаса — зуун мянгаһаа дээшэ тонно барайгар ургуулаа. Тамхинай болон хүдөө ажахын бэшэшье ургамалнуудай баян ургаса хуряагдаа.

Кубын малшадшье амжалтатайгаар ажаллаба. Бодо малайнь тоо толгой хэдэн арбаад мянгаар олошорһон, һү үйлэдбэрилгэ дээшэлһэн, шубуунай ехэ мяха, олон үндэгэ абаһан байха юм.

Таряалан болон фермэ дээрэхи ажалые оньһожоруулга түгэс һайнаар ябажа байнхай. Революциин һүүлээрхи жэлнүүдтэ Кубын хүдөө тосхон революциин урда тээхи табин жэлэй хугасаа соохидо орходоо, һураггүй ехэ техникэ абаа. Мүнөө үеын тракторнууд, комбайнууд, ашаалдаг оньһон түхеэрэлгэнүүд, автомашинанууд, хүдөө ажахын авиаци болон бэшэшье техникэ барайгар үйлэдбэрилгые, малай, шубуунай фермэнүүдэй хүшэр ажалые, хартаабха тарилгые оньһожруулха арга олгоо.

Эгээн орёо зорилгонуудай нэгэн — саахарай хулһа сабшалгые оньһожоруулга түсэбэй ёһоор шиидхэгдэнэ. Энэ — ехэл найдамтай машина. Тэрэ хожомой сагта, ерээдүйдэ ехэхэн аша туһатай байха гэээд Кубын механизаторнууд хулһа хуряадаг «КТП-1» түхэлэй совет-кубын комбайн тухай магтан хөөрэлдэнэд. Мүнөө зарим провинцинуудта ургасынгаа хахадые энэ комбайнаар хуряана, тиихэдэ 1980 ондо ургасын 80 процентнь хуряагдахаар хүлеэгдэнэ. Советскэ Союзай туһаламжаар Ольгиндо (Орьенте провинци) баригдажа байһан «КТП-1» түхэлэй комбайн хабсаруулдаг завод тэрэ үеэр ашаглалгада үгтэхэ юм. Энэ завод жэлдээ 600 машина хабсаргахаар хараалагданхай.

Газар уһалуурилха түхеэрэлгэнүүдэй барилга Кубада үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа байна. Революцич урда тээхи 1958 онойхидо орходоо, уһалууриин сөөрэмүүдэй хэмжээн 85 дахин ехэ болгогдохо. Орон доторхи эгээн ехэ уһалууриин бүлэг барилгын нэгэн болохо Лас-Вильяс провинциин Саса мүрэн дээрэхи түхеэрэлгын барилга дүүрэнтэжэ байна. Барайгарай 60 мянга гаран гектар газарые уһалууриин шэнэ сөөрэм ундалуулха. Уһалууриин томо ехэ түхеэрэлгэнүүд бэшэшье провинцинуудта баригдажа байнхай. Ерэхээ байгаа түрүүшын табан жэлэй (1976—1980 онууд) туршада уһалагдадаг газарай талмай 1.340 мянган гектарта хүргэгдэхөөр, тусхайлан хэлэбэл, хоёр дахин үргэдхэгдэхөөр түсэблэгдэнэ.

Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилдэг хоёр шэнэ предприяти Сьенфуэгостэ болон Орьенте привинциин хойто хубида ойрын жэлнүүдтэ ашаглалгада үгтэхэ юм. Нуэвитасе городто баригдажа байһан жэлдээ 235 мянган тонно үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ хүсэтэй заводой ашаглалгада үгтэтэр тоотойхон хоног үлөө.

Революциин илаһанай һүүлээр Кубын хүдөө тосхондо эльгээгдэһэн материально-техническэ шэнэ бааза, хүдөө ажахын эрдэм ухаан хүдөөгэй ажал хүдэлмэриин түхэл шэнжые хубилгаа. Үсэгэлдэрэй таряашан, агроном, зоотехник, мелиоратор, инженер болоно, трактористын, комбайнерай мэргэжэл абана.

Тосхоной түхэл шарай, хүдөөдэ ажаһуугшадай байра, тэдэнэй ажабайдал хубилна. Модон урса гэрнүүд мүнөөнэй болбосон түхэлтэй байшангуудаар һэлгэгдэнэ. Хүдөө нютагуудта баригдаһан һургуулинууд, больницанууд эгээн холын районуудта ажаһуугшадай дунда эрдэм дэлгэрүүлхэ медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ арга олгоно. Хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй, таряашадай байдал баян дэлгэр болоно.

Кубын Коммунис партиин болохоёо байтаа түрүүшын съезд хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ түсэб хараалха юм. Дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан Кубын хүдөө ажахын хүдэлмэришэд, таряашад бүхы арадтаяа хамта съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада бэлэдхэл хэнэ.

В. ДМИТРЕНКО,
АПН-эй корр.
Гавана.

НЬЮ-ЙОРК

НИИДЭЛГЭДЭ БЭЛЭДХЭЛ ХЭГДЭНЭ

ТАСС

Байгша оной июлиин хоёрдохи хахадта хэгдэхээр хараалагдаһан «Союз» — «Аполлон» гэжэ совет-американ хамтын туршалгада бэлдэжэ байһан бригадна генерал Томас Стаффорд, Вэнс Бранд, Дональд Слейтон гэгшэдһээ бүридэһэн «Аполлон» гэжэ американ замбуулинай онгосын экипаж программаар хараалагдаһан карантинда байжа эхилбэ.

Мүнөө астронавтнууд ниидэлгын дүүрэтэр юрын байдалһаа таһархайгаар байха юм. Карантинай гуримай ёһоор, эдэнэр һамгадтаяа, мүн астронавтнуудые ниидэлгэдэ бэлдэжэ байһан хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаха аргатай байна. Замбуулинай дайдаар харюусалгата ниидэлгэ хэхые бэлдэжэ байһан астронавтнуудай халдабарита үбшэндэ дайрагдахагүйн тула һэргылэмжын иимэ хэмжээнүүд абтана.

РИМ

ИЗРАИЛИИН КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТАСС

Израилиин Компартиин ЦК-гай пленум июниин 20—21-дэ болобо гээд иишэ ороһон мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ.

Пленумдэ хабаадагшад тогтоол баталан абахадаа, Израилиин хүтэлбэрилэгшэдэй эзэрхэг түримхэй хараа бодолые буруушаагаа. Эдэнэй бэелүүлдэг политика Израилиин ба Араб оронуудай арадуудай аша туһада таарахагүй байна гэжэ тогтоол соо тэмдэглэгдээ. Энэнь шэнэ дайнай аюул тохёолдуулна.

Дүтын Зүүн зүгэй асуудалнуудые эбэй ёһоор гуримшуулха Женевэдэхи конференци дээрэ арсалдаата бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ, дэлхэйн энэ районодохи арадуудта амгалан байдал тогтоожо болоно гээд КПИ-гэй ЦК тэмдэглээ.

1967 ондо булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудые Израилиин сэрэгүүдэй сүлөөлөөд, Палестинын араб арадай үндэһэн эрхэнүүдые мэдэрээд байгаа һаа, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал гуримшуулагдаха. Дэлхэйн энэ районодохи бүхы гүрэнүүдэй аюулгүй, бэеэ дааһан байдал хангаха, газар дайдыень бүрин бүтэн байлгаха шухала.

ЛОРЕНСУ-МАРКИШ

УДААН ХҮЛЕЭГДЭҺЭН ЭРХЭ СҮЛӨӨ

ТАСС

Мозамбигые сүлөөлхэ фронтын (ФРЕЛИМО) президент Самора Машел оронойнгоо бэеэ дааһан байдалтай болоһон тухайда июниин 25-да мэдээсээд, тэрэниие Мозамбигай Арадай Республика болгоһон тухайдаа соносхобо. Мозамбигай ниислэл хотын баяр баясхалантай олон мянгаад хүнэй урда үгэ хэлэхэдээ, Мозамбигые сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэдые, Мозамбигай бүхы арад зониие ехэ илалтаарнь халуунаар амаршалаад, хүсэн түгэс, бэеэ дааһан байдалтай, һалбаран хүгжэһэн гүрэниие байгуулха хэрэгтэ түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй нэгэдхыень уряалба. Дэлхэйн хоёрдохи дайнда фашизмые һамна бута сохиһоной, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, байгуулагдаһанай, дэлхэйн элдэб районуудтахи национальна сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй амжалтануудые туйлаһанай ашаар Мозамбигай арад эрхэ сүлөөгөө олохо аргатай болоо гээд Самора Машел тэмдэглээ.

Гадаадын олон тоото айлшад, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. Ф. Ильяшенко түрүүтэй Совет гүрэнэй делегаци бэеэ дааһан байдалтай бололгын баяр ёһололдо хабаадаба.

Бэеэ дааһан байдалтай шэнэ Мозамбигай конституци июниин 25-һаа хүсэндөө ороо. Тэрэнэй үндэһөөр ФРЕЛИМО-гой хүтэлбэрилэгшэ Самора Машел ороной түрүүшын президент болоһон байна.

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

РИМ

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭҺЭЭР

ТАСС

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков албанай хэрэгээр Италида ерээд байна.

Т. Живков Италиин Республикын президент Дж. Леоне, Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Моро гэгшэдтэй уулзаба.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үеэр уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Эб найрамдалай, шахардуу байдал һуларуулгын, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хураалгын политика бэелүүлхээр эрмэлзэжэ байһан тухайдаа хоёр тала мэдүүлбэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөе дары түргөөр дүүргэхэ шухала гэжэ эдэнэр тэмдэглээ.

Т. Живков орон соогуур ябахаяа Римһээ мордобо. Тиихэдээ тэрэ Италиин хэдэ хэдэн хото городуудта, промышленна ехэ предприятинуудта хүрэхэ байна.

ЖЕНЕВЭ

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха комитедэй сесси

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха комитедэй зунай сесси хүдэлмэреэ эндэ эхилбэ.

СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Рощин сесси нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын байдалай һайжаржа, шахардуу байдалай һуларжа байха үедэ комитет хүдэлмэреэ һэргээбэ гээд тэмдэглээ.

Москва хотын Бауманска һунгуулиин округой һунгагшадай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ айхабтар ехэ удха шанартай байна гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ хэлэбэ. Сэрэгэй бюджедүүдые хорооxo, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, шэнэ буу зэбсэгүүдые бүтээлгые хорихо тухай дурадхалнууд оруулагдаһан байна.

МЕХИКЭ

ДЭЛХЭЙН ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ ХУРАЛДААН

ТАСС

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха, аюулгүй байдалай, национальна сүлөөрэлгын ба социально-экономическа дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэл эдэбхижүүлхэ, уласхоорондын экономическа харилсаанда адли тэгшэ бэшэ эрхые усадхаха тухай асуудалнууд Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлэй түсэбэй үндэһөөр эндэ үнгэргэгдэжэ байһан ООН-ой бүхэдэлхэйн конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Хоёр социалис ороной — Монголой ба Кубын эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэдэй хэлэһэн үгые делегадууд анхаралтайгаар шагнаа. Энэ конференци хүн түрэлтэндэ жаргалта, амгалан тайбан байдал хангалгада ехэ туһа хүргэхэ байна гэжэ МНР-эй делегациин толгойлогшо Сономын Удвал тэмдэглээ. Манай түби дээрэ бата эб найрамдал хангахын, социальна тэгшэ бэшэ байдал усадхахын түлөө социально-политическэ ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай түлөөлэгшэд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотой. Социалис оронуудай, түрүү үзэлтэй ба эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй эдэбхитэй тэмсэлэй ашаар ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаан улам һайжаржа байна. Амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһон үргэнөөр бэелүүлэгдэнэ.

Кубын эхэнэрнүүдэй федерациин түрүүлэгшэ Вильма Эспин де Кастро үгэ хэлэхэдээ, ороной экономическа, политическэ ба социальна ниитэ байгуулалтатай обществодо эхэнэрнүүдэй дүүргэдэг үүргэ таһаршагүй холбоотой боложо байна гэжэ мэдүүлээ.

Аргентинын делегациин толгойлогшо Аманда Каубет үгэ хэлэбэ. Дэлхэй дээрэ бата, үнэн зүб амгалан байдал тогтоонгүйгөөр эхэнэрнүүдтэ тэгшэ эрхэ, сүлөөтэ байдал олгожо, хүгжэжэ байгаа оронуудай экономикые һайжаруулжа болохогүй гээд тэмдэглээ.

Алжирай түлөөлэгшэ Шафика Селлами-Меслем үгэ хэлэхэдээ, экономическа хүгжэлтэ манай дэлхэйн бүхы эхэнэрнүүдые үгытэй тулюур байдалһаа гаргаха байна гэжэ мэдүүлбэ.

Конференци дээрэ пленарна заседанинуудтай хамта тусхай хоёр комитет хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

ДЕЛИ

ИНДИДЭХИ ОНСО БАЙДАЛ

ТАСС

Орон доторхи гурим буса байдалтай дашарамдуулан, орон соогуураа онсо байдал соносхоһон тухайдаа Индиин президент Фахрудин Али Ахмед июниин 26-най үглөөгүүр мэдээсэбэ. Премьер-министр Индира Ганди оронойнгоо хүн зондо хандан, радиогоор үгэ хэлээ. Оппозиционно партинуудай харата муухай хэрэгүүдые үүдхэжэ, орон доторхи байдалые түбэг бэрхэшээлдэ оруулхаар һэдэжэ байһан ушарайнь правительствада эли болоходо, онсо байдал тогтоогдоо гээд тэрэ мэдүүлээ. «Нэгэдэлээ ба тогтууритай һайн байдалаа хамгаалха гээшэ бидэнэй эгээл дээдын уялга болоно, — гэжэ Индира Ганди хэлэбэ. — Орон доторхи байдалнай түргөөр һайжаржа, онсо байдал зайсуулагдаха гээд этигэн найдажа байһанаа премьер-министр мэдүүлээ. Экономическа шухала хэмжээнүүд һаяар абтаха юм.

Орон доторхи аюулгүй байдалые сахин хамгаалха тухай хуулиин үндэһөөр, правительствада ородоггүй хархис партинуудай хэдэ хэдэн ажал ябуулагшад, мүн Индиин Национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин зарим гэшүүд июниин 26-най үглөөгүүр барижа тушаагдаа.

БЕЙРУТ

Ливандахи байдал

ТАСС

Июниин 25-най һүни Ливанай ниислэл хото шадархи һуурин тосхонуудаар Катаиб гэжэ партиин фалангистнуудай ба палестинынхидэй хоорондо буудалдаан болобо. Үглөөгүүр тээ буудалдаанай замхаашье һаань, энэ районодохи байдал шахардуу шанга байһаар.

Июниин 25-да 8 хүн алуулаа, 35 хүн шархатуулагдаа гээд хэблэл мэдээсэнэ. Буудалдаанай һэргээгдэхэдэ, промышленна олон предприятинууд, худалдаа наймаанай фирмэнүүд хүдэлхөө болёо. Бейрут—Дамаск гэһэн уласхоорондын автомобилиин харгы хаагдаба.

Дотоодын хэрэгүүдэй министрэй ба Эсэргүүсэлтын Палестинын хүдэлөөнэй түлөөлэгшэдэй уулзалгануудай үеэр, Ливанай-Палестинын комиссиин заседани дээрэ байдал һайжаруулха харгы замууд зүбшэн хэлсэгдээ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Выставкэ тухай мэргэжэлтын һанамжа
- Уран шүлэгэй долгиин
- Арадай аман үгын абдарһаа
- Спортын һонин

С. Н. Рерихэй зурагуудай выставкэ хаагдахань

УРАН БЭЛИГЭЙ ҺАЙНДЭР

С. Н. Рерихэй уран зурагай выставкын Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэхэдэ, Рерихтэнэй намтаршан, тэдэнэй уран зурагуудые шэнжэлэгшэ Павел Фёдорович БЕЛИКОВ Эстониһоо ерэһэн байгаа. Выставкын ябасые, зоной һонирхолые ажаглан шэнжэлээ. С. Н. Рерихэй выставкын хаагдахые угтуулан, уншагшадай анхаралда П. Ф. Беликовэй статьяе дурадхапабди.

Майн 5-һаа июлиин 2 болотор Святослав Рерихэй уран зурагуудай выставкэ боложо, олониитые тон ехээр һонирхуулжа байна.

Святослав Рерих Энэдхэг орондо саг үргэлжэ ажаһуудаг юм. Тэрэнэй 70 наһанай ойтой дашарамдуулан, СССР-эй Соёлой министерство, /СССР-эй АХ-гэй зүгһөө манай орондо уран зурагайнгаа выставкэ үнгэргэхыень уряал хэгдэһэн байгаа. Выставкые имагтал Москва Ленинград хоёрто үнгэргэхэ гэлсэһэн байгаа. Харин Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын үүсхэлээр гайхамшаг гоё энэ выставкэ Улаан-Үдэдэ үнгэргэхые автор зүбшөөгөө.

Святослав Рерихэй зурагуудай түрүүшын выставкэ 1960 ондо Советскэ Союзда болоһон юм. Тиихэдээ баһал олониитые угаа ехээр һонирхуулжа, совет-энэдхэг арадуудай хани барисаае бэхижүүлгын туг доро үнгэрһэн байгаа. Тэрэ выставкэдэ совет хэблэл ехэ анхарал хандуулһан байха.

Святослав Рерих 1904 ондо Петербургда түрэһэн юм. Тэрэ хадаа уран зураашa, эрдэмтэ, гуманис ёһо баримталһан сэсэн мэргэн ажал ябуулагша, аяншалагша гэжэ дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон академик Николай Константинович Рерихэй бүлэдэ түрэһэн золтой. Эсэгэтэеэ, эхэтэеэ, Юрий Николаевич ахатаяа хамта Святослав Рерих дэлхэй дээгүүр аяншалан, хэдэн арбаад орон нютагуудаар ябажа, томо томо экспедицинүүдтэ хабаадажа, эрдэм шэнжэлгэ хэлсэһэн хүн.

Уран зурагайшье, ажабайдалайшье талаар эгээл түрүү багшамни гэжэ Святослав Рерихэй тоолодог хүн — академик Николай Константинович Рерих хадаа Азиин арадуудай эртэ үрдын соёл болбосоролые имагтал шэнжэлэгшэ бэшэ, харин эрдэм шэнжэлгын бэлигтэй эмхидхэлшэ, тэрэнэй туйлалтануудые дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлэгшэ мүн. Тэрэ иигэжэ бэшэһэн байна: **«Арад зоной үеһөө үедэ хүгжэхэдэ искусство эрдэм хоёр түрүүшын һуури эзэлхэ. Энэ хоёр жүдхэлүүр болбол яахашье мүрөө оложо ядажал байдаг хүн түрэлтэнэй уласхоорондын эгээл ойлгосотой хэлэн гээшэ. Искусство — арадай зүрхэн. Эрдэм — арадай уураг тархи. Хүн түрэлтэн имагтал зүрхөөрөө, сэсэн ухаан бодолоороо ниилэжэ, бэе бэеэ ойлголсожо шадаха юм».**

Святослав Рерих эсэгынгээ энэ захяае уг залгамжалһан хүн гээшэ. Хүн түрэлтэнэй ажабайдалай бүхы юумэндэ нүлөөлхэ талаар искусство эрдэм хоёр тон ли нэтын удха шанартай гэжэ тэрэ ходо хэлэдэг байгаа.

1928 ондо Н. К. Рерих Кулу голдо (Баруун Гималай) «Урусвати» гэжэ институт эмхидхэһэн байгаа. Буряад эрдэмтэдтэ һайн мэдээжэ, энэдхэг, түбэд, монгол хэлэнүүдые шэнжэлэгшэ Юрий Николаевич Рерих институдай директор байгаа. Азиин түбиин арадуудай археологиин, түүхын соёл болбосоролой асуудалнуудые, эртэ урдын искусствын, хэлэ бэшэгэй, биологиин, мүн түбэдэй дом аргын элдэб олон асуудалнуудые институт шэнжэлдэг.

Святослав Рерих институдай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байһан. Уран зураг, графика, скульптура шудалхаһаа гадна, С. Рерих хадаа соёлой түүхэ, архитектура болон байгаалиин эрдэмүүдые үзэһэн хүн. Гадна ургамалнуудые, шубуу шонхорнуудые, энэдхэгэй болон түбэдэй арадуудай эм бэлдэн үйлэдбэрилгые, соёлой түүхые шэнжэлэн үзэдэг, «Урусватиин» тусхайта таһагуудые даадаг байһан юм.

Арадуудай соёлой бүтээлнүүдые аршалан хамгаалха асуудалаар э с э т ы н г э э уласхоорондын ажал ябуулхада, Святослав Рерих саг үргэлжэ туһалдаг байгаа. Дайнай үедэ соёлой үнэтэй сэнтэй бүтээлнүүдые аршалан хамгаалха тухай уласхоорондын хэлсээ баталха гэһэн Н. Рерихэй дурадхал 1954 ондо — тэрэнние үүсхэгшын наһа бараһанай һүүлдэ зургаан жэл боложо, тусхайгаар баталагдажа, хүсэндөө ороо бэлэй. Тэрэнэй хүсэндөө орохо хэрэгтэ Святослав Рерих тон ехэ үүргэ дүүргээ.

Святослав Рерих түрүү үзэлтэй, нийтын болон политическэ ажал ябуулагшадтай — Джавахарлал Неругэй, Сарвапали Радхакришнантай, Энэдхэг засагай мүнөөнэй толгойлогшо Индира Гандитай дүтын холбоо барисаа байгуулжа шадаһан хүн.

Святослав Рерих 1923 ондо эсэгэтэеэ, эхэтэеэ, ахатаяа хамта Энэдхэг орондо ошожо, тэндэ һууришан, тэрэндэ үнэн зүрхэнһөө дурлаһан намтартай. Энэдхэг киноэкранай одон болоһоч Девика Рани гэгшэтэй С. Н. Рерих 1945 ондо гэрлээ юм. Мүнөө Девика Рани Энэдхэгэй соёл-гэгээрэлэй мэдээжэ ажал ябуулагша мүн. Святослав Рерих шэнги, тэрэ эхэнэр Энэдхэг Советскэ Союз хоёрой хоорондохи хани барисаата холбооe улам бэхижүүлхын тула ехэ юумэ хэжэ байдаг.

Энэдхэг орондо түбхинэбэшье, Святослав Рерих Эхэ оронтоёо холбоо барисаагаа таһалдаггүй, тэрэнэйнгээ халуун патриот зандаа байха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Рерихэй хоёр хүбүүд Лондондо байһан СССР-эй элшэн сайдаар дамжуулан, Эхэ ороноо хамгаалагшадай зэргэдэ һайн дураараа орохоор бэлэн байһанаа мэдүүлээ һэн. Святослав Рерих Улаан Армида туһалха гэжэ Энэдхэгтэ хэды дахин выставкэ эмхидхэжэ, зурагуудаа худалдажа, мүн бусад аргаар мүнгэ суглуулһан түүхэтэй.

Улаан-Үдэдэ харуулагдаһан зурагуудынь уран зураашын 70 наһанай ойтой дашарамдуулагдаһан тоосоото выставкэ гэжэ тоолохоло болохо. Юуб гэхэдэ, уран зураашын зохёохы намтарай алишье уеые элирүүлһэн зурагууд шэлээтэй. Тиихэдээ хүн тухай зурагууд гол һуури эзэлнэ.

Святослав Рерих хадаа тон бэрхэ, олондо мэдэрэгдэһэн портретист юм. Тэрэнэй зураһан академик Николай Рерихэй портредууд олондо мэдээжэ болонхой. Тэдэнэй нэгэниинь Парижай Луврта хадагалаатай. Советскэ Союзда Третьяковско галерейдэ, Латвийска гүрэнэй уран һайханай музейдэ (Ригэ хото) бии. Улаан-Үдэдэ нээгдэһэн выставкэдэ табигдаһан портредүүд эсэгынь баян ухаан бодолые зураглаһан.

Һамганайнь гурбан портрет ехэ һонирхолтой. Тэрэнэй нарин һайхан шэг шарай, һонор һэргэлэн абари зан, артистка хүнэй уран бэлиг элеэр харагдана. Ленинградта үбгэнэйнь уран зурагай выставкын үедэ:

— Ямар рольтнай танда эгээл хүндэтэй һайнаар һанагдадаг бэ? — гэжэ Девика Ранийһаа хэншьеб асуугаа. Тиихэдэнь үнишье бодомжолонгүй, тэрэ иигэжэ харюусаа һэн:

— Святослав Рерихэй һамганай роль...

Уран зураашa Энэдхэгэй гүрэнэй мэдээжэ ажал ябуулагшадай дүрэнүүдые ходо зурадаг. Джавахарлал Неругэй түрүүшын портрет 1942 ондо бүтэһэн юм. Тэрэ үедэ сүлөөтэ Энэдхэгэй ерээдүйн премьер Индира басагантаяа Гималайда Рерихтэндэ айлшалһан байгаа. Д. Неругэй наһа бараһанай һүүлээр Индиин парламент тэрэнэй портрет бүтээлгэдэ конкурс соносхоо. Нэгэшье зураашын зураһан портрет һайшаагдаагүй. Тиихэдэнь Святослав Рерихтэ хандаа. Тиигэжэ Святослав Рерихэй уран бирэ дороһоо мүндэлһэн Джавахарлал Неругэй дүрэ зураг мүнөө Энэдхэгэй парламентын хуралай ехэ залые шэмэглэжэ байдаг.

Улаан-Үдын выставкэдэ Д. Неругэй сээжээрээ буулгуулһан дүрэ мэтэ зураг харуулагдаа. Мүн баһа Энэдхэгэй республикын президент байһан С. Радхакришнан гэгшын сээжэ зураг тус выставкэдэ табигдаа.

Энэдхэгэй юрын хүнүүдые уран зураашa олоор зурадаг. «Минии хүршэнэр» гэһэн үлхөө зурагуудаа мүнөөшье хүрэтэр тэрэ үргэлжэлүүлдэг юм.

Нэгэтэ английска уран зурагай шүүмжэлэгшэ Б. Коклан гэгшэ Николай Рерихые **«хадануудые уралан бүтээгшэ»** гэжэ нэрлэһэн юм. Энэ тодорхойлгонь тэрээндэ Сүхөөр няалдашаһан байгаа. Харин Святослав Рерихые **«гоё һайхан Энэдхэгые зураглагша»** гэжэ нэрлэхээр. Тэрэ хадаа Энэдхэг ороной урда зүгэй гоё һайхан байгаалиие байһан соонь зураглаха талаар хэнһээшье ехэ амжалта туйлаһан зураашa. Тиимэл хадань выставкэ харагшад иимэ шэрэ будагтай байгаали гэжэ байдаг юм гү, али энэнь уран зураашын һанаанһаа абтаһан зурагууд гү гэжэ асуудаг аабза. Николай Рерихэй зурагууд дээрэ наранай орожо, гаража байһан үедэ Гималайн уулын оройнуудые мүнхэлһые хараһан хүнүүд баһал тиигэжэ асуудаг һэн гэжэ һануулая.

Святослав Рерих хадануудые баһа эсэгэдээл адли зурадаг. Манагүй сэнхир огторгой, хадын саһан малгайта оройнууд, сэбэр агаар харагшадые баясуулдаг.

Святослав Рерих зохёохы ажалдаа «нюуса хэлэ» хэрэглэдэг зантай. Тэрэнэй тула классическа библейскэ удханууды е хэрэглэдэг. Теэд шажаниие зураглагша бэшэ байһанаа баталжа шадана бшуу. Жэшээнь, шажанай маягаар зураһан хэдэн зураг сооһоонь «Пиета» гэһэн томо бүтээл бии. Христос бурханай эхын хүбүүгээ шаналан уйлажа байһан удхые уран зураашa хуулита ёһоор бэшэ, өөрынхеэрээ тайлбарилна. Зангалта композициие (байгуулбариие) хубилгажа, хоёрдохи эхэнэрые бии болгоод, тэрэнние өөрынгөө үгөөр иигэжэ тайлбарилна: **хүнэй түлөө амяа наһаяа үгөөд, алдалан унагшые эхэ, һамган хоёрынь шанална; энэ хадаа дэлхэйн хүн бүхэндэ хабаатай темэ.**

Святослав Рерих бүгэдэ нийтын социальна асуудалда зорюулһан зурагуудые олоор зурадаг. Улаан-Үдын выставкэдэ гурбалжан болон бусад томо тиимэ зурагуудынь олоной анхарал татаа. Тэдээн тухайдань С. Н. Рерихтэ зорюулһан «Наран шэнги уран бэлиг» («Буряад үнэн», 1975 оной июниин 18-най номер) хуудаһанда хэлэгдэһэн байгаа.

Святослав Рерихэй уран зурагай тон дээдэ хэмжээнэй шанар, тэрэнэй уран бэлигэй дабтагдашагүй онсо маяг, шэрэ будагайнь холисогүй сэбэр һайхан шэнжэ — эдэ бүгэдые Энэдхэгэй, Советскэ Союзай, Азиин, Европын, Америкын элдэб оронуудай шүүмжэлэгшэд үндэрөөр сэгнэдэг. Эдэ бүгэдыень тобойсо харуулхын тула тон эмхитэй һайнаар зурагуудые һубарюулан табиһан Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран һайханай республиканска музейн хүтэлбэрилэгшэдые магтахаар.

Святослав Рерихэй выставкэ Улаан-Үдэдэ угаа ехэ амжалтатай ябана. Выставкын хүдэлжэ байһан үе соо тэрэниие 72 мянган хүн орожо хараа һанамжа дурадхалай дэбтэрнүүд соо сэдьхэлэй һайхан үгэнүүд бэшэгдээ. Хоёр һара шахуу үргэлжэлһэн уран бэлигэй һайндэр иигэжэ дүүрэхэнь.

П. БЕЛИКОВ.

С. Рерих. «Бидэшье дүтэлжэ ябанабди». 1967 он.
Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото-буулгабари.

С. Рерих. «Ши энэ дүлые хараха ёһогүйш». 1968 он.
Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото-буулгабари.

А. БАДАЕВ

ХҮН ТУХАЙ ШҮЛЭГЛЭЛ

1.

Хүгшэрһэн хоёр
хүгшэрэгшэ тэнгэриин хаяа тээшэ
хүтэрэлдэн ошожо ябана,
бурхад мэтэ һүрээтэй.
Хүндэшье һаа,
олондо хүндэтэй
үндэр наһан гээшэ
хүн бүхэнние хүлеэнэ —
дэлхэйдэ баран ээлжээтэй.
Хүгшэрһэн хоёрой
наһаншье үнгэржэ байна.
Тэдээндэ
хүрэжэ ерэхэл даа
мүнхэрхэ саг
мүнөө, үглөө...
Ажамидаралай хуулиин
хэрзэгы хатууе мэдээд лэ,
аша, гушанараа бүүбэйлхэ
богони жаргал хүгшэдтэ үлөө.
Сарюун һайхан сэсэгүүдтэ
намар гэжэ байдаг юм —
сагайнгаа ерэхэдэ,
хэды сэбэрхэнүүдшье һаа,
хагдарха.
Томо, жэжэшье зуланuудта
эсэс гэжэ байдаг юм —
тоһонойнгоо дууһахада,
дуратай дурагүйшье һаа,
унтарха.
Эхэ, эсэгэдээ
дэлхэйгээр тараһан
үри хүүгэдынь
энхэ мүнхэ сэсэгүүдтэл.
хаана, хэзээшье
үзэгдэхэл.
Энэ юртэмсэдэ үргэлжэлхэ
энхэ мүнхэ сэсэгүүдынь
эсэсэйнгээ ерэхые мэдэн,
эдээндэл адли
үхибүүдээ үлгыдэхэл.
Жэлэй дүрбэн сагай
жэгтэй эрьесэ мэтээр
бадаран.
Үенүүд бэе бэеэ һэлгэнэл —
эхи захагүйл ажамидарал!

2.

Хүн ерэжэ ябана урдаһаам.
жиирэй нэгэ хүн —
хүдэр шамбайшье бэшэ,
сэбэр сэхэшье бэшэ хаяа.
Харин нюур шарайдань
гүн жаргалай тэмдэгхэн —
хаана холоһоо нааданал
наранай элшэ туяан.
Дурлашоо ха гү түрүүшынхеэ
дүтэлжэ ябааша хүн,
дуранай дэльбэ задаршоо гү
урихан бадма сэсэгээр?
Дэлхэйе багтаажа шадаха
тэрэнэй нангин зүрхэн
дэлбэршэхээ байна гү одоо
арюун һайхан мэдэрэлээр?
Али альган дээрээ тодожо
һаяхан абаа ха гү хүн
аабагар жаахан үхибүүгээ —
өөрынгөө ерээдүй,
үргэлжэлэл?
Ажал дээрээ, магад,
зоригжолой галаар шэдирхэн,
амидыруулаа гү оньһон машина,
хээ гү шухаг шэнжэлэл?
Өөгшөөлгөө,
һайхашаал магтаалда хүртөө
ха гү
Өөдөө дэгдэшэхээ ябаа
гүн жаргалтай энэ хүн?
Хэрэгтэй юмэл намда, шамда,
хэрэгтэйл энэ хүндэ
Хэһэн бүтээһэнэй сэгнэлтэ —
багаханшье һаа,
магтаал, хүндэ...
Дура, талархалаар дулаасуулагдаһан
хүн
дабаха илахая хүсэн.
ураар юушье бүтээхэл,
дура, талархал — агуу ехэ хүсэн!

3.

Хүн бүхэн
хүшөө табиха эрхэтэй
өөртөө өөрөө —
хүдэлмэри ажалаараа,
бүхы наһаараа,
халуун зүрхөөрөө.
Хүшөөнь томошье бэшэ байг,
мрамор шулуушье бэшэ.
Хүн дэлхэйтэеэ хахасахадаа
үлөөдэг лэ арга бэшэ.
Хамтын далайда — дуһалхан,
ордондоо — хирпиисэ,
хадуурагшадта — дулаан үгэ,
ханинартаа — арюун дурасхал.
Тиихэдээл
манажа байһан гуламта —
манай юртэмсэ
тэнгэри доро хэтэ мүнхэл,
мүнхэл ажамидаралай урасхал!

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Урин сэдьхэлэй оньһон
ехэ,
Уран зохёолой удха ехэ.
Уһан далайн оёор
гүнзэгы,
Уран бэлигэй ухаан
гүнзэгы,
Ута харгын аян холо,
Ута голой адаг холо.
Ажалаар олдоһон олзо
арьбан,
Хүнгөөр олдоһон олзо
һэбхи.
Ажалай шангада
алмадаһан ехэ,
Ажалай һулада гээлтэ
ехэ.
Урин шарайта миһэрһээр
хараха,
Шэрүүн шарайта эреэнээр
хараха.
Үбгэд, хүгшэдэй үгэ
хүндэтэй,
Үхибүүдэй наадан
хүхюутэй.
Зорижо ерэһэн урагууд
хүндэтэй.
Золгожо ерэһэн айлшад
хүхюутэй.
Ажалша хүн амжалтаараа
суурхадаг,
Архинша хүн аашаараа
суурхадаг,
Дүршэл оложо, ажалда
һураха.
Дүрөө дүнгэжэ, моринд о
мордохо.
Олоһон эрдэм — наһанай,
Олоһон зөөри — сагай.
Үһээрһэн бороогой
үүлэн набтагар.
Үерлэһэн голой уһан
хабтагар.
Журамтай газарта залхуу
харагдахагүй,
Гуримтай газарта
үлөөдэһэн хэбтэхэгүй.
Модо шэлэжэ, гэр барина,
Мори шэлэжэ, унаа хэхэ.
Зүлгы хүнэй зан зөөлэн.
Дахалай хурьганай
нооһон зөөлэн.
Зоригтой хүнэй нюдэн
хурса,
Залуу нохойн шүдэн
хурса,
Һаалуурта үгэ тогтохогүй.
Һагшуурта уһан
тогтохогүй.
Шуран хүнэй хүл хүнгэн,
Шудалһан хүнэй ажал
хүнгэн,
Хатуу хүнэй хараса хурса,
Хатуу буладай эри хурса.
Харюу хүнэй зориг
мохоо,
Элэһэн зэмсэгэй эри
мохоо.
Залхуу хүнэй ажал аали,
Хашан моринной алхаса
аали.
Хатуу хүн харалгаараа
айлгаха,
Хаб нохой хусалгаараа
айлгаха.
Шуралхажа ябаһаар
Шулууһаа торожо
болохо.
Хэлэрхэжэ ябаһаар,
Хэлээ хазажа болохо.

Б. НАМСАРАЙН
суглуулбариһаа.

Футбол

Улаан-Үдэ „Сэлэнгэ" — Красноярскын „Автомобилист" — 1:2

Июниин 25-най үдэшэ Улаан-Үдынгөө стадион дээрэ футболой наада харабабди. Манай «Сэлэнгэ» Красноярскын «Автомобилист» командатай хаба шадалаа туршалсаба. Удаань, тухайлхада, дүрбэн час үнгэрһэн хойно, һүниин тэн багаар, телевиденеэр Москвада болоһон уулзалга харабабди. Эндэ Москвагай «Торпедо», Киевэй «Динамо» команданууд талмай дээрэ гараа һэн. Тиигээд энэ хоёр наада хараад байхадаа, юун гэхэ байнабта? Москвада ба Улаан-Үдэдэ үнгэрһэн эдэ уулзагланууд хэр адлирхууб, юугээрээ түһөөтэйб? Сасуулмаар гү?

Эдэ нааданууд «тэмээн ямаан» хоёртол зэргэшүүлхын, адлишаахын аргагүй байба. Москвада наадаһан футболистнууд жэшээгүй солбоншье, сасуулашагүй техникэтэйшье, һонирхомоор тактикатайшье байба. Тиихэн мүртөө ерэ минута соо ходо гүйжэшье байхадаа, эсэхэ юм бэшэ. Харин манайхид...

Тэрэ үдэшэ наадаһан команданууд (Москвада, Улаан-Үдэдэ), хэнэйшье мэдэһээр, хоёр ондоо зиндаатан ааб даа. Тэдэниие ехээр сасуулаадшье яахамнайб. Зүгөөр «Сэлэнгымнай» футболистнууд бэрхэшүүлэй түхэлтэйгөөр хэзээ наададаг болохо гээшэб, яахадаа урагшагүйдэнэб гэһэн асуудал футболдо дуратайшуулай һанааень зобооһон лэ зандаа. Жэлэй дүрбэн сагта бэеэ һориходоо, таһалгаряагүйгөөр мүрысэхэдөө шадал нэмэдэггүй юм гээшэ гү? Али хайшаа юм, ехэл ойлгогдосогүй, ухаан бодолдо торосогүйл байха юм. Гэхын тэндэ, уржа үдэшэ энэ наада хараһан зарим хүнүүд өөһэдынгөө тобшолол ехэ богонихоноор хэлэбэ.

— Ахир даа, ахир.

Үнэхөөрөө тиимэ гү? Энэ асуудалда харюусахын тула уржадэрэй энэ наадан тухай тобшохоноор хөөрэебди. Энэ уулзалгын урда тээ Красноярскын «Автомобилист» турнирай таблицада эгээл һүүлшын һуури эзэлжэ ябаа һэн. Ондоогоор хэлэхэдэ, арбан уулзалгын һүүлээр оройдоол зургаан очкотой байһан юм. Аяар арбан дүрбэн очкогоо ондоо командануудта «бэлэглэһэн» болоно гээшэ. Ушар нимэһээ айлшад тушаа манай футболдо дуратайшуул бардамаар иигэжэ мэдүүлээ.

«Сэлэнгынхид» эдэниие юун болгохоб, уулзалгын дүн — 3:0. Энэшни эгээл багаар тоолоходо ааб даа.

АХИР, АХИР...

Халтад гэбэл, «хуурайхан» табаншье бүмбэгэ байжа магад...

Үгы даа, тиимэ бэшэ байшоо. Наадanай түрүүшын хахадта талмайн ээзд хэдышье добтолоо болоо һаа, айлшадай хамгаалгын «хэрэм» яашье дабажа шадаагүй. «Дабажа шадаагүй» гэһэн үгэнүүд энэ удхынь хүсэдөөр тайлбарилнагүй. Улаан-үдынхидэй добтологшод даншье һаа, өөдэгүй, ахир тулюур байшоол даа. Айлшадай воротагай дэргэдэ хэдэн удаа үзэгдэһэн хөөрсэгэнөөн соогуур «Сэлэнгын» добтологшод оройдхоноо... дүрбэ, таба тойрон метрэй зайһаа воротоe онохогүй байшоо. Нэгэшье дахин бэшэ. Иимэ эхи эмхигүй наадanай түрүүшын дүшэн таба минутань 0:0 тоотойгоор дүүрээ һэн.

Уулзалгын хоёрдохи хахад... «Забһарлалгын үедэ тренернүүд футболистнуудтаа захяа заабари яһала үгөө ёһотой, тиигэзгүйдэнь аргагүй, — гэжэ байгаад, хүнүүд хөөрэлдөө һэн. Тренернүүдһээ тусхай даабари абаһан футболистнууд нэгэ бага урматайгаар наадаха бэшэ ха гү». Нээрээһээшье, наадanай зураг түрүүшээр багасага хубилһан шэнжэтэй байгаа. Уулзалгын таби нэгэдэхи минутын ябажа байхада улаан-үдынхид түрүүшын бүмбэгэ айлшадтаа арай-шамай «бэлэглэбэ». 1:0. Теэд энэ тоо үни тогтобогүй. Красноярскынхид харюугай бүмбэгэ ехэл гоёор сохижо оруулаа. Улаан-үдынхидэй хамгаалагшадай алдуу һамбаашалан, айлшадай добтологшод эрид түргөөр гэнтэ таһаран гүйлдөөд, шанга гэгшын бүмбэгэ сохихорхёо. Вратарь Вадим Титов юушье хэхэ шадалгүй байгаа һэн. Наадanай дүүрэхэ багта Красноярскын футболистнууд хоёрдохи бүмбэгэ урмагүй талмайн ээзд тэ «бэлэглэжэрхёо». Шэтэһээ ерэһэн судьягай һүүлшынхиеэ жэмбүүрдэтэрнь 1:2 гэһэн тоо стадионой табло дээрэ хубилаагүй. Энэ хадаа 1975 оной наадanда «Сэлэнгын» футболистнуудай зургаадахияа диилдэһыень батадхаа һэн. Энээнэй урда тээ Казахстанай городуудаар аяншалхадаа, улаан-үдынхид абажа боломоор найман очкоһоо ори гансахан очко абаһан юм. Тиигэжэ турнирай таблицадахи түрүү зэргын һууриһаа (хоёрдохи һуури эзэлдэг һэн) оро бодогүй наймадахи һууриda түригдэшөө бэлэй. Теэд яахаб, иимэрхүү ушар футболдо үзэгдэдэг ааб даа. Тииһээ титэрээ ондоо городуудай стадион дээрэ наадахада тиимэшье бэлэн бэшэ байдаг ха юм. Энэ аяншалгада ябахадаа, «Сэлэнгэмнай» урагшагүйдөө гэжэ зөөлэхэншэгөөр хэлэмээр ха даа. Харин өөрынгөө талмай дээрэ ошожо ошожо эгээл «һүүл барижа ябаһан» командада шүүгдэшэһыень юугээр тайлбарилтайб? Футболдо дуратайшуулай «ахир даа, ахир» гэжэ хэлээшэ. манай һанахада, зүйтэйдэ адли.

С. БИЛЬЧИРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Депутадууд, ажалдаа» — түрүү бэшэг. «Мүрысөөнэй туужа бэшэг» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. Арадай хиналтын хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. «Улаан-Үдэеэ үндэр соёл культурын хото болгоёл» — суглуулбари. «Ногоон мангир болон бусад овощ тухай» — В. Окуневой статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Правда Бурятии» газетын, автоинспекциин хамтын шалгалта. «Гэрэй эзэн эхэнэр» — суглуулбари. «Зүрхэн ба һанаа зүрхэнэй байдал» — В. Зайцевай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Таанарта, түрэлхидтэ». 10.35 — Хэн болохоб?» — мультфильм. 10.45 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа (үнгэтэ). 11.55 — «АБВГДейка» (үнгэтэ). 11.45 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Новый Гулливер» — уран һайханай фильм. 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Хүн. Газар дэлхэй. Замбуулин» (үнгэтэ). 13.40 — 13.50 — Забһарлалга. 13.50 — «Была у слона мечта» ба «Чудесный колокольчик» — мультфильмнүүд харуулагдаха (үнгэтэ). 14.20 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 14.50 — «Музейн ба выставкын залнуудаар». «Дрезденэй галерейн үнэтэ зүйлнүүд». Хоёрдохи дамжуулга (үнгэтэ). 15.20 — «Ан амитадай аймаг» (үнгэтэ). 16.20 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ. Ю. А. Жуков харюусаха. 17.05 — Д. Кабалевский. Р. Гамзатовай шүлэгүүдтэ зохёогдоһон романснууд. 17.25 — «13 стульев» — богони зүжэгүүдэй телевизионно театр (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — «Тосхоной архитектура». 19.30 — «Тревожная молодость» — уран һайханай фильм. 21.05 — 21.15 — Забһарлалга. 21.15 — «Шанартай эд бараа элбэгээр гаргаха». 21.45 — «Һолонго» гэжэ арадай уран бэлигэй телевизионно программануудай уласхоорондын фестиваль (үнгэтэ). Великобритани. 22.15 — «Дрезденэй галерейн үнэтэ шухаг зүйлнүүд». 22.45 — Композитор И. Лученкын авторай үдэшэ. Союзуудай байшангай Колонно залһаа дамжуулга хэгдэхэ.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудта аадар бороо багаханаар орохо, бусад газарнуудта хуурай, халуун байха. Зүүн тээһээ секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 27—32 градус халуун болохо. Байгал шадарай, Захааминай аймагта 16—21, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 14—16, үдэртөө 29—31 градус дулаан болохо гэжэ Улаан-Үдын авиаметеостанци мэдээсэнэ.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» июниин 25-да Москвада үнгэргэгдэһэн 23-дахи тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: 1 (авиаспорт), 7 (биатлон), 16 гимнастика), 18 (городки), 30 (далбагата спорт), 49 (даам);

«Спортлото-2»: 8 (бокс), 10 (буер), 12 (уһанай-моторно спорт), 14 (волейбол), 42 (хүндэ атлетикэ), 46 (хоккей).

(ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1975 оной июниин 28. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-03540. Заказ № 00444